

ہے کوہانی پچار انت

اللہ بشک بزدار

بلوچی اکیڈمی
عدالت روڈ کوئٹہ

www.balochiacademy.org

(c) All rights are reserved.

اے کتاب ۽ درائیں حق گوں بلوچی اکیڈمی ۽ انت۔
بید ۽ اکیڈمی ۽ رضاء کس ایشی ۽ مواداں چھاپ کت نہ کنت۔

ہے کوہانی پچار انت
(شاعری)

اللہ بٹک بزدار

2024

ISBN # 978-969-680-208-2

نہاد: =/300

بلوچی اکیڈمی ۽ اے کتاب میراث پر مننگ پر لیس کراچی ۽ چھاپ کنائینگ ۽ شنگ کتگ۔

لڑبندی

- 1 ..... اولی بہر
- 2 ..... حشکیں رکت سوز بہت
- 4 ..... آں وہا ورازیں نازر کیں
- 11 ..... اللہ بخش آئی ء شاعری
- 33 ..... لیلائیں وطن
- 36 ..... پندر
- 38 ..... وشی
- 40 ..... زندگی زندگی ء شوہاز انت
- 41 ..... مناں نیکیں دلاں دارات
- 43 ..... تراگاڑت وطن ء کیت
- 44 ..... نمودغانی لڑ، شغیں دل اغدہ شوہازے ء مہ خفیث
- 46 ..... ماچیں عداوے عداو لیکوں ماچیں عداوے ٹواو لیکوں
- 47 ..... شاں وخت ء پیش ء

- 49 ..... حشکیس رگانی ڈکھ زڑیں پجمانی غم
- 51 ..... مئے ہر ڈکے بہا کر زیت
- 54 ..... مئے لکھ مر اذانی زیند پڑیں
- 55 ..... چوئیں مئے تئی سیادی یے
- 57 ..... تراگیر اروں ماگیر اروں
- 59 ..... یانوخنی رذغء زیمیرے
- 62 ..... انقلاب
- 64 ..... پچے انچوں ڈکھے گیش کن عے
- 68 ..... دیریں حشکا وگیس مزلاں جُزغاں
- 70 ..... دل یہ نیلیں زِرے
- 72 ..... گہیں شاعر
- 75 ..... باریں کنئے یاد کنت
- 79 ..... ہے مئے عشقء و شین بہر انت
- 82 ..... شیشغ
- 84 ..... جار
- 85 ..... تو منی ماہنوشپ گریں من تئی ٹلہو آں
- 86 ..... مناں یقین انت ضرور آسیت
- 87 ..... دژد
- 90 ..... ہر شے شمو شیت تی برے

- 92 ..... پر تو مناں پر ماہماں تو آچش ے
- 93 ..... مناں میں نام ے گوں پنج بیارات
- 94 ..... گواشیننی
- 95 ..... ویتقی اوجہ رُبک
- 97 ..... مے انڑس نمیران انت
- 99 ..... میں دل منی مسافر
- 101 ..... بندی خانہ
- 102 ..... تو اکیو ایللی نیے
- 104 ..... غم محن غم محن
- 105 ..... اومان
- 106 ..... حمید جان ے نذر
- 109 ..... دوہمی بہر
- 110..... ہے عشق لکھ انت
- 113 ..... ماگنو خیں کہ ڈیہہ ے راہ اشتہ
- 120 ..... ہماہانی نام ے
- 122 ..... ناستاری ہیلے
- 124 ..... ملوکیں دوری
- 126 ..... گرؤں بیراتہ بیراں بوں

- 128 ..... مہرانی ہم رنگیں شلی
- 130 ..... نشکانی گلیں ڈیوا
- 132 ..... ناں اقرارے
- 134 ..... بلے مازیند نامیشتہ
- 137 ..... انسان ء نصیب
- 139 ..... کلوہ
- 141 ..... بیا کہ؟؟
- 142 ..... اُمید کجا انت؟
- 144 ..... شالا تئی چمّ مہ ونت
- 147 ..... فرار (نیر جہاں)
- 150 ..... بابا بزنجو
- 151 ..... ودار
- 152 ..... یار مہرانی نغر ہیں دستاں
- 153 ..... شالا کس سئی مواث
- 154 ..... تا سادے
- 155 ..... پیشومانی
- 156 ..... مئے مرادانی منزل بکو آتکہ
- 158 ..... مُرادے کارواں وپتہ
- 159 ..... زیند بارے توئے

162	.....	زانت کارے گوشت
166	.....	خواجہ فرید شکر گنج
167	.....	وفا عقیدہ
169	.....	عشق مندردل
170	.....	شف گزی کوشنتیت
171	.....	ہماں مے زیندء مرجانیں
172	.....	دل دلیلانی
173	.....	مازانتہ
174	.....	خیال تانگوروانیں مرچی
177	.....	اے دنیاچہ؟؟
179	.....	شاعری چے نیں؟
180	.....	ڈیہتہء راہ اشتہ
181	.....	عطاشاد
184	.....	ہماں تئی یارانی بے دری نیں
185	.....	مناں چئی یے گشنئی غیں
189	.....	گل و وطن
190	.....	ہماں دل تہاری
191	.....	دل و کعبہ سلامت بات
193	.....	امان لوٹاں

196	..... دلانی مزل
197	..... حدیث
198	..... رومی
199	..... شوانکء بدھا
202	..... سو جلا
203	..... حق بکوانت؟
204	..... ہابیلء دستے دئے
206	..... خدا سنگ ایں
208	..... ساقی تئی دو در سماں ساقی ترا سلا میں
209	..... ہے لکھ ہزاریں
213	..... (دومی بہر)
213	..... ہے عشق لکھ انت
217	..... پورن بھکشو (مکالمہ)
221	..... لوزانی بزانت

اولی بہر

حشکپیں رکت سوز بنت

شاعر----- اللہ بشک بزدار

سال----- 2004

آں وهاورازیں نازر کیں

اللہ بشتک بزدار مئے عہدء ہماں وش گوشیں شاعر انت کہ آنہی ء بلوچی
 زوان ء دو مزینیں گالوارانی نزدیک آرخ ء مزینیں کارے کتگ ء سلیمانی بلوچی
 تہہ ء یک نوکیں ٹرینڈے پجوار کتگ۔ سلیمان کوہ ء بلوچی شاعری ء تہر دستاںغ،
 ڈیہی لقاہ یا بجات (چاچ) ات انت۔ بلے اللہ بخش اولی شاعر انت کہ آنہی ء
 نظم ء شاعری کتگ ء نظم ء آزات لچہ دیم ء آڈر تگ۔ نظم یا لچہ وتی ڈراہیں زیبائی
 ء جہلانگی ء ابید نڈسے شاعری ء نہ انت۔ دومی نیامغ ء اللہ بخش ء ہمکر زیبائیں
 گالبند ء لوز کار مرز کتگ انت کہ مئے کلاسیکل شاعر دہ حشک ء حیران انت۔
 واجہ غلام قادر بزدار ء پت غلام فرید کہ وت دہ شاعرے ات۔ اللہ بخش ء ہر
 گال چھکا بلوچانی ٹپیکل Typical داد ادیغا پھذا گوشتی!
 "من وتی زیند ء اے ڈولیں حیال ء حیالانی اظہار ء لوزانی پوء غ ء موتیانی
 ڈولا چھنغ ہج بر نہ دیستگ"

مناں یاد انت مئے کوہ ء مزینیں زانت کاریں معلم ہیڈ ماسٹر خدا بخش،
 بلوچی ء اولی ناول چیدغ ء خالق کرا کہ من اللہ بخش ء اولی کتاب "حشکیں رک
 سوز بنت" بڑتگ تہ واجہ خدا بخش چو حشک حیران بیتہ ء گوشنگ "بلوچی زوان تہا
 داں اے حد ازیبائیں اظہاریہ ء گنجائش است انت ء من گوں باورا گوشت
 کناں کہ اے کتاب صد ارتی یورڈ ء حق داریں"

واجہ خدا بخش ہے اے گپ راست پیتگ اللہ بشک بزدارے اے کتاب داں
اسلام آباد ہے ماڑی آل سر پیتگ او واجہ اللہ بخش ہے حسن کار کردگی ہے صد ارتی
ایوارڈ زرتگ۔۔۔ مناں یقین انت کہ اے ایوارڈ ہے خوش بختی ایں واجہ ایسی ہے
محتاج نہ ات۔

اے گیسٹمی گرنے ہشتمی دہائی ہے چھیکڑی سال ات انت۔ اللہ بشک
بزدارے نظم ”وہاوانیلی مناں، وہاوانیلی مناں“

ہر چکے دف ہے ات ہے ماہتاک بلوچی ہے چھاپ پیتگ ات۔ مناں اے نظم
چوں نواشے حرفانی ڈولایا دات۔ ہر ہندے ہے کہ سنگتانی مچی ہے بیٹ ات تہ من
اش کناہینت۔ ہے نظم ہے شہ متاثر بیٹو من کسانیں دو چار گال ہے غزل لکھتہ کہ
چھاپ بیتہ۔ اے ہماں زمانگ انت کہ ضیائی دینداری وتی زورانی چکائیں ہے ترقی
پسندی ہے روشن خیالی ناقابل معافی میں جرم ات انت۔ من وتی فکر مندی چوں
پدر لگت۔

چنتا	ادانی	وشیں	لال	مناں
چنتا	دہانی	حون	شفے	ترا
شموشی	یاداں	چکے	لنگڑیں	وتی
چنتا	ساہانی	ساڑتیں	غربتے	پہ
چنتا	آنی	دعا	چنتا	وفا
چنتا	آنی	وفا	بے	یا بہا
نیلی	وہاوا	مناں	نیلی	مناں
چنتا	آنی	شزا	گناہی	تئی

مروچی اے دوئیں کتاب ”حشکیں رکت سوز بنت“ ء ”ہے عشق لکھ انت“ دوار ء چھاپ بوئنگ ء انت۔ اللہ بخش بارو ء آنہی شاعری بارو بازیں زانکاراں نبشتہ کتگ، نگد کاری کرتہ بلے من کہ بلوچی زبان و ادب ء باز کسانیں طالب علم ء آل اولی بارو اواجہ بزدار ء شاعری تہہ ء لوزانی چنغ ء پوئنگ ء پچیا آل زیبائیں گالبندانی پچارا کنوں کہ آل اللہ بخش ء شاعری ء شہ کلاں مستریں ء ایکیویں پجواری انت۔

اللہ بخش فکری اعتبار ء شہ میر گل خان نصیر، آزات جمال دینی ء اردو ء شاعر فیض احمد فیض ء باز اثر زٹنگ۔ میر گل خان نصیر ء نام ء ”گہیں شاعر“ اے ٹونک ء ثبوت انت۔۔۔ فیض صاحب ء کلام ء شہ بازیں ترجمہ کتگ انت چوں کہ ”منی دل منی مسافر“ بلے اے ڈولیں کار ترجمہ شہ زیات تخلیقی کار گندگ بنت۔

اللہ بخش نظم ء آزاد نظم ء شاعر ء بل آنہی کلام تہہ ء کمال حد ء موسیقیت، ترنم او بے پناہیں زیر گندگ بیت۔ ہے سوب انت کہ اللہ بخش ء ہر نظم ء تہہ ء لوزانی زیبائی وتی آخری حد اں دے موجود انت۔ ماگوشت کنوں کہ واجہ بزدار بلوچ آزماں شیر امہر ء انقلاب ء شاعر انت۔ اللہ بخش ء شاعری ء تہہ ء ہموذا کہ مقصدیت ء خیال ء وسعت داں چھیکڑی حد اں سانڑی انت ہموذا لوزانی ء گالبندانی (اصطلاح) زیبائی وتی مثال وت انت۔ مازانیں کہ اللہ بخش ادب برائے زیند کاروان مردے۔ اللہ بخش باز ہنداں وت منیت کہ مناں

شاعری ۽ تکینک معلوم نہ ات بلے بلوچی ۽ لوزانی خوبصورتی وت یکیں تکینکے کہ
اے نزوری ۽ پیلو کنت۔

کافی تئی مہر و انقلاب
باریں جدا یا سنگت انت
پرما دوئیں انت زندگی
پرما دوئیں زیندء مراد

اللہ بخش ”سچار“ ۽ اوڑ بھنگ ۽ لوز باز جاگہاں استعمال کتگ۔ مثال

بچارت۔۔۔

سچار سولی سر املامانی آبروانت۔۔

سچار انت بلے زہریں بوڑی چرانت اش
یا ٹونک پچارے نہ اڑ بھنگاں ”اڑ بھنگ کوہانی واجہ انت“
لکھاں برویکے چوشیں اڑ بھنگ لاچارے،
باری ۽ سقراط آں اے زہرور غی نیگ انت۔
مہرانی بیاز لفاں قہرانی سر شنگیں

نہ ماہے امبازیت

ملام ۽ ڈوہ ہمائی بہر ۽ کاینٹ آں کہ زانیت اش
سلیم شہید نام ۽ وتی نظم ۽ تہہ ۽ بلوچ گل زمین ۽ پچار ۽ چوں گوں زیبائی ۽

کنت۔

سوالی انت

شلوخیں انڑس مئے مات ۽ گہارانی

پتانی پُر شتگلیں بانزر
گہیں کوپگ براتانی

ہماں موتک کہ بولان ۽ گواتانی سر اشنگ ات
سوالی انت۔

اغد چوشیں مواموت ۽

گرؤں بیراتہ بیراں بوں

بلوچ وطن ۽ باز ہند ۽ جاگہانی پچار ۽ گوں مہر ۽ محبت کنت۔ بندر سلیمان

کوہ ۽ باز ساڑتیں ۽ سوزیں پوادے۔ اللہ بخش اے پوادے باوت ۽ چوں
گوشت۔

تئی شف وھاوانی ملہار

تئی روش کیفانی خمار

تئی ماہیکاں ارواح ۽ بال

تہار ماہ گمانانی قرار

تئی کور ہیلانی سبیل

سابست مستانی مراد

وتی وطن ۽ گوں عقیدت ۽ اظہار کنت۔

قرآنیں ڈیہہ، دل ۽ کعبہ سلامت بات

کسے بولان دولامزن اندریں کسے مکران ڈولا پراہ سینگیں۔“

اللہ بخش لوزاں ہنچو کار مرز کنت کہ لگیت کس ۽ موتیانی پونگ ۽ کار

گوں کمال فنکاری ۽ کتگ۔

نیم شے نالگ، یا لوزانی پونگ 'ٹن گرم لوارانی، قہرانی ازوانی، مالاچاروں
شاہے وسے 'نواں گچے رذی نوخیں۔

گوشتیں کندگے نامیں،

گوشتیں لدغے نامیں،

چنی پلوئے شاندهے،

تئی، بچکندے،

تئی رندانى جنگ نامیں،

چم کہ مہراں شل انت،

روخیں نیراں جنت،

ڈکھاں سوہو کنت، لوزاں معنادینت۔

واجہ دل ئے پچار کنت یا چاگرد و وتی استمان ء ذکر ء کنت گڑادل ء

جہلانکیاں گوں زرا شبین دات۔

دل یہ نیلیں زرے۔۔

سل تہاریں شے، زر کنیا سودتہ؟

دومی نیامغ بلوچی شعری ادب ء جہلانکی کہ واجہ متعارف کتگ، آں تہ

دگہ کسی وسی کارے نیں۔ اے گالاں بچارت۔

تو کہ گوشتیں مناں جار جی باترا

آزمان ء سمینانی در بوتک انت

گل زمین ء خمارانی سر چیٹ انت

لوز لڈے وتی بانڈواں کاتک انت

اے زیبائیں گلابند وانوکانی سرا یک ساحری کنت۔ خمارانی
 سرچینگ ”لوزانی لڈوبوژ“ ہے ڈولا، زیند بارے توئے، تہہ ء
 زیند بارے توئے   زیند بارے مناں
 عشق سر بار مئے۔ گندنواں روشے ء نیم راہے ڈروہے
 بخت عمرہ ریا، نور چمے شکیں، یا داناپہ درباراں رواں، عالم شکیں بنت
 حاکماں۔ مئے بخت دو دیم بیت زانیت،

مئی لوغ بانک ”عذاو ویلاں“، ”شفاں تہاراں“ دل ء گزٹپانی راز
 داریں۔ اے گالانی بدل بلوچی ادب ء نیست انت۔

مئے چم لا تماہاں، نفع سود سیمماں گزراں، اے ڈیہہ چاکرانی یا ڈنگانی ڈیہہ
 انت، دلے رستریں نیکیں کاراں بلد نہ انت، لوزانی ہر دفترے ناتما میں، کہ
 میں عشق خا میں،

من گوں باورا گوشنہ کناں کہ واجہ ء کار مرز کتگیں ہر گلابند ء ہر لوزوتی
 نو یکلایں تشریح ء تعبیرے لو طیت۔

من واجہ اللہ بخش ء بازیں و ہداں گوشنگ کہ تئی مشکل پسندی اور
 گرانیں جب تھرائی ترجمہ و تشریح تئی ہے سنگت کنت ء نی یاد دار کہ تئی اے
 بائیل ء گوں چے سلوک بیت۔

توچے گوشنہ منی شاعر

مادانڑتی نویغوں پوہ

ڈاکٹر غلام نبی ساجد بزدار (پی ایچ ڈی)

اللہ بخش ء آئی ء شاعری

نام اللہ بشک بزدار بلوچ قوم ء بزدار قبیلہ ء چاکراڑی ٹکرا گوں
گڈرایت۔ عمر ء تقریباً سی ء پنچ سال نند جاہ فاضلہ کچھ کوہ سلیمان۔ ابتدائی تعلیم
فاضلہ کچھ۔ نیامجی تعلیم تونسہ شریف ہائی اسکول۔ میٹرک ء شہ رند مونگ رسول
انجینئرنگ انسٹیٹیوٹ ء سول انجینئرنگ ء ڈپلومہ کٹی۔

پت ء نام محمد خان جمعدار، ریٹائرڈ ”بلوچ لیوی، بلوچی کلاسیکل شاعری ء
مزنیں در کے داریت۔ چاچایانی نام احمد جلال چیرمین عربی ء فارسی ء بلوچی زبان
ء مزنیں زانتکار ء کوا سے ات۔ عبدالرحمان صوبیدار میجر ریٹائرڈ بلوچ لیوی،
محمود، حامد، پیر بخش اے دراہیں جلال کہول ء نام مشہورات انت۔

ڈاڈا جلال ء جلال کہول تونسہ شریف ء گدی نشین خواجگانانی نزیکیں
مرید اث انت۔ جلال ء جلال کہول ء بزدارانی سڑدار ء گوں، پچہر ء دوستی نیست
ات۔ بزاں اے انٹی سردار انت۔ اللہ بشک بزدار وٹی پت ء کسترین زہگ
انت۔ بلے شہ دومی بانک ء۔ اللہ بخش ء برات خدا بخش اول سر ء سی ٹی ٹیچر، رند
ء نائب تحصیلدار ء تحصیلدار ء عہدہ داشت ء۔ کوہ سلیمان ء آل زمانگ ء ہے
عہدہ مزنیں عہدہ ء زانگ بیٹ۔

ڈپلومہ کنغارند پہ روزگار ء شوہازا اللہ بخش بلوچستان ء آتکے۔ کوٹہ،
ژوب، ہندو باغ (نونیں مسلم باغ) تربت مکران ء بطور سب انجینئر کار
کتگ۔ مناں گوں اللہ بخش ء نزیکیں پجوری کوٹہ نیام ء بیٹگ۔ آل وختی ایدا
میونسپل کمیٹی ء نیام ء سول انجینئر اث۔ قدرت ء ناترسی ء کہ اللہ بخش ء برات ء

کینسرء موذی نہیں مرض بیشہ۔ بازیں ہیلبہاں علاجاں دہ اے مرضء ہیچ جہل تری نہ کتگ۔

پد ۱۹۷۱ء ہے مرضء آخر کار بڑ تو واجہ خدا بخش موتء لوگء رسائینتہ۔ اللہ بخشء کو لگے پر شتگء کستریں برازا تکانی بار دہ ہے پر شتگیںء نزوریں کو فغانی سرا آتکہ۔ آئیء نو کرمی یلہ داٹوپہ وتی کستریں برازا تکانی گورسیء لانک بستگ۔ کستریں سی (C) کلاسء ٹھیکیداری شروع کتہ۔ بلے اے ٹھیکیداری دہ آئیء راہچبر راس نہ آتکہ۔ پرچے کہ زرء کلد ارانی کمیء سو بء ہمیش فاندگء ہند انقصان زڑ تئی۔

اللہ بخشء وتی اندارا حساسیں مڑ دے داشت۔ ہے واستہ آئیء سماجی شعور چہ چاگردء حاصل کتغء سماجی جاورانی گوں جہلا کئیء مشاہدہ کتگ۔ داں مز نیں وقتےء آل سیاسی طورء پی پی پیء نعر آں متاثرات۔ بلے رندا کو ءء مکرانء بلوچ تحریکء کار مستراں گوں آئیء نزیکی بیشہ تہ آل شہ بلوچ قومی تحریکء سک باز متاثر بینگ۔

اللہ بخش کوہ سلیمانء بلوچانی بزرگیء لاچاریء شہ دہ باز دلپدر داتء آہاں سیاسیء سماجی سمایے دلغ خاطر آئیء ۱۹۶۷ء کوہ سلیمانء شہیدانی روچ منامینگء خاطر اہفت دسمبرء بنا ایرکت۔ اے روشء کوہ سلیمانء بلوچاں ایوبی آمریتءء ڈگارانہ بند و بستء خلافء وتی کریر (نفرت)ء اظہار کنگء پتہ تلہ توخء مچ پینگ انت۔ آہاں اے پرامنیں مچی سرا توپانی گولہ گوار پینگ انت۔ سے ۳ مڑ دہاں ہند اشہید پینگ انتء یکے مڑ دے پدا جیلء اندرا شہید بوت۔ ہفت دسمبرء اولی روش کوہ سلیمانء ورناءء باشعوریں مردماں ۱۹۸۰ء منامینگء

تلہ توخء نام شہیدانی توخ ایر کنگ بیٹنگ۔ نامء رندا ہفت د سمبر بلوچ“ ہفت د سمبر بلوچ موومنٹ ” ایر کنگ کہ آں مرشی دہ کوہ سلیمانء مزین علاقائی سیاسی قوتے زانگ بیت۔ وانوکانی دلچسپیء خاطر اے گپء دہ من کنناں کہ کوہ سلیمان تھا ۱۹۶۷ء سرپرائی مستریں لیڈر صدیق چاکرائی دہ واجہ اللہ بخشء ناکوزا تکے ات۔ صدیق رندا سرکاری بمبختانی اشارہء کُشگ بیٹنگ۔

اللہ بخشء سیاسی کارانی نیامء گر میں بہر گرگء عملء سرادہ آئیء اندرا لک ایتگیں بزاں پوشیدہ میں شاعرء اثرات۔
 “ہفت د سمبر”ء چیدگء نشانء تختیء سر اللہ بخشء گوستگیں اے
 شعرنی ہے ٹونکے گواہی دنت کہ:

نشک جکھ انت داں آمر اں باریں
 کسے اوڑ بھنگے مئے پدا سر گیرت۔

اللہ بخشء اندری شاعریء را آئیء سُداں، ڈکھاں، بے وقتیں گرائیں
 ذمہ داریاں، پٹءء مستقلیں نادراہیاں، دوستء سنگتانی بے رُخیء پھجیگ
 پھجیگء کوہ سلیمانء مہلوکء بزرگیء لاچاریاں، آہانی نازانتیء بے عملیء دہ
 سک سکین داتگ۔ آں وتی ذاتء حوالہء شہ جہان (اُستمان، سل، گیدیگ)ء
 یا جہانء حوالہء شہ وتی ذاتء اظہار انت۔ ایشیء نیامء فرد، معاشرہء چاگرد
 ہوار انت۔

مونجھ بنت یارء مونجھ بنت ڈیہہء یہ شے آں۔
 ترونگی شاف انت پھالوی پیلوش انت مناں۔

اللہ بخش ء شاعری ء نیام ء اے دراہیں حوالہ موجود انت۔ اللہ بخش ء
 اول سر اردو شاعری ء شوک داشت بلے رندا آئی ء مناں یک وقتے ء گوشنگ
 کہ فیض احمد فیض ء پدا اردو شاعری کنگ منی و سی ٹونکے نیست انت۔ پے حاطرا
 من اردو شاعری یلہ داتگ۔ پدا آئی ء بلوچی شاعری ء کشک گپت۔ فیض ء اثر ء
 اللہ بخش ء شاعری دہ محبت ء انقلاب ء چاگرد ء چر ایت۔

کافی تئی مہر ء انقلاب
 باریں جدا یا سنگت انت؟
 پرمما دوئیں انت زندگی
 پر ما دوئیں زیند ء مراد۔

اللہ بخش ء شاعری کوہ سلیمان ء “واہی ” انت۔ اے واہی آں وقت ء
 کنگ بیت کہ کسے سراڈکھے ویلے بنیت یاد ژمنے آئی ء لوگ ء رشیت یا شاد ہی ء
 میٹر و مچی ء لوٹے واستہ مخلوق ء را خبر کنگی بیت یا مال ء آدمی ء کھوڑی ء کنگی
 بیت۔ یاہوری لہری آفے ٹالگی یا ڈگاراں جنگی بیت۔ اے واہی کوہ سلیمان ء
 عوام ء چہیانٹ انت۔ وٹشیں مجلس ء کند کنڈیں، زارہیں موتکے۔ اے واہی مئے
 مز نہیں علامتے بزاں “سمبلے ” اے واہی ء نیام ء کوہ سلیمان ء مہلوک ء نند و نیاد،
 ڈکھ سکھ، محبت نفرت، میٹر مچی، نڑ و سُر ء زیمیل، نادر اہانی سراجاگ پھرا، کھوڑیاں
 گوں جزگ، شاد ہانی چاپ ء دھر لیس، مرک ء موتک غرض ایش کہ دراہیں کوز
 گوں وتی حقیقی سیں معنی ء موجود انت۔ لیلائیں وطن ء نیام ء ایشی ء اظہار پیلوی ء
 موجود انت۔

میں لیلائیں وطن تئی مونجھاں سو تکہ
 نئے جان ء حونے انت
 نئے انڑ سے چشمگاں
 نئے ہڈاں مرگے انت
 بس لاشوں زیندگیں
 دستاناں نا ملوں
 تئی پچاراں کٹوں
 اشکاراں بھروں

اللہ بخش ء راکوہ سلیمان ء پواد، کھور، سابت، تھل ء ول ء جیز ء میتگ ء

گھ ء کولہراں گوں دہ بے انتہا پیار و مہر انت۔

تئی کھور ہیلانی سبیل
 تئی تھل وہاوانی گمان
 تئی کشک شونکانی دلیل
 سابت مستانی مراد
 او پندر ء مستیں پواد
 پچی موا تئی عاشقاں
 تئی تھل تھلان ء بڑزگاں
 بیوشہ مدا میگیں بہار۔

اللہ بخش دوست ء بزرگی ء راکوں وطن ء بزرگی ء گھاڑت (تشبیہ) دنت۔

تر اگھاڑت وطن ۽ کیت امل ماہیں
 تئی صورت ماہ گواگپتنگ غریبی ۽
 وطن مئے ایمللاں زُڑتنگ نازانتی ۽
 پچے خاطر ازیند۽ حقانی لوٹ اللہ بخش ۽ ایمان انت۔

ما انسانوں اے فرش سرا
 ماہر کس زیند۽ حق لوٹوں
 اے ٹونک ملامی ٹونکے نہ انت
 نئے ہست شگانی زائے انت
 اللہ بخش پہ وطن ۽ زیبائی ۽ ہیل وندانت،

نر مگیں ماہیکاں

روح بشیں نواں

نوخ بشیں نواں

زیبدا ریں وطن

مئے ماہ ۽ کلکشاں

آئی ۽ رااے دہ یقین انت کہ

دوذا ٹھیرٹاں ژلینگ انت مئے ڈیہی توار

ماذناں تاشین انت دل رشوکیں سوار

دھیرواں داٹ گہیں ناڑی ۽ دست دار

نئیں شفاں بڑز بنت عاشقانی ازار

مئی وطن کس نہ باڑ، تئی وطن کس نہ باڑ، وطن کس نہ باڑت۔ شعری ادب ءِ واسطہ ضروری انت کہ آ معروضی راستیانی اظہار ءِ بہ کنت۔ اے معروضی راستی راج ءِ ثمنانی نیام ءِ پیدا بیوکیں ءِ پُر شوکیں عہدی فکر ءِ مسلیہاناں وتی اندراجاہ دنت۔ نظم ءِ صنف شعری ادب ءِ نیام ءِ انچوشیں صنفے کہ آئی ءِ تہاہر ڈولیں مضمون ہندگپت کنت۔ پیشکا اللہ بخش ءِ نظم ءِ میدان ءِ نیام ءِ وتی فکر ءِ بور تاشینتگ انت۔ آزاتیں نظم ءِ آزاتیں میدان کشین کتے۔ کوہ سلیمان ءِ کلاسیکل شعری ادب ءِ نیام ءِ دستاغ ءِ ڈیہی ءِ شہ ابید واجہ مومن بُردار ءِ اسحاق بُردار ءِ غزل گوشنگ انت بلے کوہ سلیمان ءِ بلوچی شاعری ءِ نیام ءِ نظم یا جدیدیں نظم ءِ اسل تصور نیست انت۔ بلوچی زوان ءِ ادب ءِ نیام ءِ اللہ بخش ءِ اے شعری مجموعہ بزوں، “حشکیں رکھ سوز بنت ” رودراتکی بلوچی ءِ مزنین مڈی ءِ ہوار کنت ءِ اے بلوچی شعری ادب لاپ ءِ باز مزنین دیروئی ءِ گیشتری ءِ پرچہ کہ اللہ بخش ءِ کوہ سلیمان ءِ زیبائیں لوزانی ءِ ڈکشن ءِ گیشتریں بہرے وتی شاعری نیامگ ءِ یک ایکھویں اسلوبے دارایت ءِ آئی ءِ لہجہ دہ ایکھوینے۔ اے جبر ءِ دہ بلوچی ادب ءِ رامزنین بھاگوندی یے داشہ کہ نظم ءِ نیام ءِ اے رنگیں تجربہ لکھوخانی واسطہ نہ ایوک ءِ مزنین سکینے بلکیں نوکیں راہندے دہ است انت۔ لوزانی نوکیں ترکیب، روش روزینی لوز ءِ محاورہ دہ اللہ بخش ءِ شعرانی تہاچو مدرکانی ڈولا پوٹغانت۔

“وشی ءِ” انقلاب ” ءِ ڈولیں نظم ایشی ءِ مستریں مثال انت۔ ڈیوانی گیمرگ، ترندیں گواتانی نیام ءِ نیم بالی، مستیں زلفانی سائے شیرا، چاپ ءِ دھریں ءِ دومی سیمی بازی مثال انت ء۔

اللہ بخش بلوچی شاعریء نیامء آرات جمالدینی، گل خان نصیرء اشرف
 سر بازیء شہ دہ باز متاثر انت۔ ”منان نیکیں دلاں دارات ”واجہ آراتء نظمء
 اثر شیرا معلوم بیت۔ کہیں پدر تیج پہ ورنایاں، چو قرآنء بہ پھاریزات مئے
 یاتء یا نگیریء، کہیں شاعر، میر گل خان نصیرء نامء اللہ بخشء عقیدتء
 نشان انت۔ معلوم بیت کہ اشرف سر بازیء نظم ”اوبر کسٹنء بڑزیں چنال ”ء
 اثر شیرا اللہ بخشء ”اوپندرء شاگیں پواد ”لکھ اتگء ایشی بحر دہ ہما انت کہ واجہ
 سر بازیء درت (کار مرز) کتگ۔

چو کہ من پیشء گوشنگ کہ اللہ بخشء شاعریء Content معلوم
 کنگء واستہ اے ضروری انت کہ آل کوہ سلیمانء زیندے دہ بہ چاریت۔
 انگریزی سامراجء دزگیریء شہ رندا کوہ سلیمانء عوامء قسمتانی فیصلہ یا انگریز
 حاکماں کت یا آہانی جوڑی بنتگیں سردارء میرء معتبرء خان بہادر اں۔ پنجاہء دہائی
 نیامء کوہ سلیمانء راگوں یک برے وسلہٹء چٹاگانگء کوہی علاقہاں گوں
 گاڈیر اتگ شنگء ایشیء نام Excluded Area ایر کنگ پیتگ۔ رندا ایشیء را
 نوابانی رزاوندیء پنجابء گوں ہوار کنگ پیتگ۔ شہ ہما دورء بگرداں دام روشی
 مئے کوہ سلیمانء الس شہ پیشء آگہ دہ زیات سیاسیء سماجی زیندےء یکے نہ ختم
 بیوکیں شیطانی چکرےء ماں ترا تگ انت۔ تانوکی رُدگء زیمیرے ”نیامء اللہ
 بخش ایشیء اظہار چوش کنت۔

دیری

شہ مئے گیراں

سری بہا گفنتغیں، زراں شذیخیں لنگھڑیں

کڑدے مڑاں
 بازیں گوں ہیل ۽ اٹکلاں
 مئے قسمتانی دفتران
 لوزے نوشتہ بے دھرئیں
 ”بے باوری“

اللہ بخش ۽ شاعری ۽ نیام ۽ ڈکھ، ویل، بھوگ، لنگڑی، تھنسوی، پڑدری،
 گر میں لواریں ڈولیں سمبل (علامت) کوہ سلیمان ۽ مہلوک ۽ زند ۽ جاورانی
 نماء ندگی کنت کہ اودازیند ۽ ہج ضرورت نہ رسیت۔ مناں یاد انت کہ ماکسان
 اتوں ۽ ما اسکول ۽ وانگ ۽ شتوں۔ مئے جر درتگ ات انت۔ بازیں چک لاپ ۽
 لنگڑات انت ۽ انہاں شہ دومیک ۽ زمب لوٹ ات۔ اللہ بخش ۽ زیند ۽ مز نیں
 وقتے ہموداگوستگ ۽ آئی ۽ راے جاورانی معلوم انت۔ ہے واسٹہ آئی ۽ شعرانی
 لاف ۽ ایشی ۽ بازیں زیبائیں عکاسی یے موجود انت۔

ماہر کس ڈولے پنڈ و خوں
 کسے مارنگ ۽ بالاد ۽
 کسے مازیند ۽ پنڈ و خوں
 مئے دید سوالی مہرانی
 مئے دست سوالی زمبے ۽
 مئے ڈیل سوالی جرانی

کوہ سلیمان ء مہلوک ء سراسر داری ء وڈیرہ شاہی نظام ء پر وشوکیں
 فیوڈلی نظام ء وتی اثر پرینگ انت۔ اُلَس ء نیام ء بے ایمانی، مایوسی، جو فو، بے
 مہری ء لا تعلقی ء یابریگانگی ء یک نفسیاتے ہتنگ۔

ایذا کس نہ انت وتی جو فوئے ء سوا
 ایذا زیر و شیں گوں زراں شل انت
 ایذا خیرات ء نام ء دروہ بہر بنت
 ایذا جی جان ء مہراں گونخی گوشنت
 شیزا بچ راہ ہماں منزلاں سر نہ گیرت
 (کہ) اوذا من تئی مرادانی ڈیوا ابل انت

اللہ بخش چو شیں نفسیاتی پیچیدگیانی دہ نشاند ہی کنت۔

دل یہ نیلیں زرے
 سل تہاریں شفئے
 لال دستا گرے
 ایشی جُہلانکیاں
 من رواں گارباں
 وخت ء و شیں سمیں لولی انت گوانزگ انت
 ساونزانی جُڑانت
 کانی انت زیر انت۔

بلے ایشی ء دومی دیم ایش انت کہ

وخت ۽ گٹھیں گرے

کو لہرے زامرے

ساڙتیں بورے

پھالوے ترونگے

مار پھیلوش تی

مار ابوڙالتی

دل یہ نیلیں زرے

سل تھاریں شفه

باریں چوں بھجاتے

فیض احمد فیض ۽ ترقی پسند ادب ۽ باروا گوشنگ کہ ایشی ۽ اولی فرض ایش

انت کہ آکلچرے دیروی ۽ نیام ۽ مدت کنت۔ دومی ایش انت کہ سماجی

اقداراں ترتیب دات ۽ صحیح اقداراں دیما باڙت ۽ سیمی ایشاں پہ عوام ۽ دست

آرگ ۽ آسان کنت۔ اے ہماں وقت ۽ بیت کنت کہ درائیں سماجی نظام ۽ را

بدل کنگ ۽ بروت۔ ازم کارہے سماجی مساءلاں ۽ آہنہانی حل کنگ ۽ باروا وتی

طریقہ گوں اشارتاں کنت ۽ مہلوک ۽ راچوشیں سکینے دنت کہ آہانی اندرا

ایشانی حل کنگ ۽ خواہش ۽ ارمانے پیدا بیت۔

اللہ بخش اُلس ۽ وساگلانی لُٹ مارا شہ دہ زانکاریں ۽ دلپرد انت۔

بلوچستان ۽ کوہ سلیمان ۽ پراہ دراثیں معدنی پٹی دردستانی بندی انت ۽ ایشی نفع ۽

نیام ۽ مہلوک ۽ راچ براہوار کنگ ۽ روگ نہ انت۔ مہلوک وتی وساگلانی بے

بہری ۽ سوب ۽ شہ عذاواگر فثار انت۔

اللہ بخش وتی زانت ء دڑداں گوں ازم کاری ء رسامینگ ء ہیل ء کنگا
انت۔

اے دورء مڑدم نفع وسودء درائیں زانت ء شہ بہر دند انت

وتی شہاں شہ نہیل عاجز

سوال پنڈگ

گریویں دستانی ہیل وندی

شذء عذاوانی بھوگ ء ویل ء

کیئے ء راکل نہ انت

کئے ء سمانہ انت

اے درائیں بھوگ ء ویلانی علاج شہ ظالماں آزاتی گرگ ء واستہ انقلاب

ضرورت انت۔ اللہ بخش شہ اے ضرورت ء روح ء ولد انت بلے آل اے دہ

زانیت کہ اے ایکھوی کارے نہ انت بلکہ ایشی ء واستہ اجتماعی قوت ء ضرورت

انت

بل گرانیں ہور

ایکھوزوری نہ ویت

دھیروے ہم سرے

باوری کوگے

سانونڑی جیہہرے

نود بندیں جھڑے

بشیں ہم گام مئے

بلے انقلاب ء اے سہریں بو نگھو قربانیاں لوٹیت

شاں وخت ء پیش ء

کہ مئے جہانے شہ دار ء سوناں یقین سدگ بیت

اے وهد ء غم ء انیشگ سر انویسوں

مئے جان کولیگ، جند کولیگ، مہر کولیگ

ہماں نمیر انیں بانگ نام ء

کہ بام دیگ انت

تئی دیم ڈولا

چو نرم نرمیگ ء باز نرمیگ ء گنڈ ادر کیت۔

یا

ماگڑ دیں چمانی گونڈ لیں تیر

جذاء ہی انڑساں گوں آف داتوں

چھڑویہ لوزے نویسگ ء پہ قلم کتگ انت

گہیں نمیر انیں بانگھ سہریں

تئی بام نام ء

صدانی مرشی نذر کتگ انت

یا

گہیں نمیر انیں بانگھ سہریں

اژ من اژ تو آل ڈات لوٹیت

ڈات مہرانی ڈات لوٹیت

انقلابِءِ واستہ اجتماعی شعور آہستہ آہستگ کیت

روشے آں سمبریت، کل جہاں سمبریت

مزل ءِ جوش ءِ جمب

وہاوانیلیت مناں وہاوانیلی مناں

میر ءِ سردار بنت مئے مزور ءِ شوانک

حشکلیں رکھ سوز بنت

زڑ دیں چم سہر بنت

نوکیں زیند ءِ توار

وہاوانیلی مناں وہاوانیلی مناں

اللہ بخش انقلاب ءِ ہیل ساڑی انت۔ مئے ہر ڈکھے بہا کرزیت ءِ نیام ءِ نوکیں

زیند ءِ مستاگری چوش دات۔

مئے ہر ڈکھے بہا کرزیت

نئے کسے لنگڑاوپسیت

نئے کسے پڑدری ءِ بے دری چریت

بلے ایشی ءِ منزل دیر انت

دیر انت منزل منی

ظلم ءِ سیماشہ دیم ءِ گزگی مناں

راہ ءِ کل سنگ، کٹنگ چنگلی مناں

زیند ءِ گیوار مینڈی کگی مناں

مہر ءِ نوکیں فصلے کشتگی مناں

اللہ بخش گل خان نصیر، ستاوار انت کہ آئی، بلوچ قوم، سنگ کٹنگ
چنگ، پتہ وتی وس کتگ۔ “گہیں شاعر ”نیام، اللہ بخش وتی درائیں ارمانانی اظہار
کتگ، آئی، شون دا تگیں راہ، پتہ نہ جزگ، وت، را، سل، رامیار یک کنت۔

میار یگوں میار یگوں
نمیر انیں مزیں شاعر
کہ مادانی نہ ویگوں پوہ
گشنت تولوٹنگ ماتیں وطن، وت و ہاژائی۔
بلوچاں پتہ گہیں روشے

اللہ بخش وتی عملی سیاسی جاورانی نیام، قوم پرستی، حاصیں حدے، شہ
دیمانہ گوستگ۔ ہمے واستہ آل، چجر، تنگ نظر قوم پرستی، شکار وتی شاعری، نیام
، دہ معلوم نہ بیت۔ آئی، نظم “ڈرد” بین الاقوامیت، یک زیبائیں مثالے۔

ڈرد خوشحال، فرید
ڈرد وارث، ڈرد بلے، ڈرد سندھری، لطیف
ڈرد گل خان، ایاز
ڈرد فیض، نر میں شعرانی ترمپ۔

اے نظم، آخری بند، ڈرد، آخری انتہاء شون دات کہ آل پتہ آشوب،
رو، تمام بیت۔

بلے اللہ بخش، آشوب یا انقلاب، تصور انتہائی تصوراتی انت پرچے کہ
اللہ بخش وتی جاورانی حوالہ، شہ ہمے قدر بے باور انت کہ ایشی، گلہ اللہ بخش، را
مایوس دہ کتگ انت، اے مایوسی آئی، را کمیں Passive کتو داشتگ، انت۔

آئی ء آسرا آں بد لو کیوں جاورانی حالاں شہ ، کونجانی ’گوزگ ء معلوم کنت بلے
 آئی ء وتی نیام ء دیم دیگ ء قوت ء رانا معلوم انت۔ شہ ڈک ء داشتگ انت ء
 صرف محبوب بزاں آشوب ء تصور ء نیام ء غرق انت۔

مارا منزل گوانک انت دیما بوں

نئے کذے بوں نئے نشت کنوں

کئی کندگ رنداں شوہازوں

تراگیروں ماگیروں

ہے ڈولا انقلاب ء بارو آئی ء یقین باز ہنداں چوگوزور معلوم بیت

“باریں کئے یاد کنت ” ء لاف ء گشیت۔

دیریں ہشکا وگیں مزلوں جزگاں

زاناں شوہاز زیند ء مناں گار کنت

باریں تئی زلف کئی کوپگاں شنگ بنت

نہ زاناں کہ اے ترس آئی ء راکمزور کنگ انت۔

زیند ء رنداں جناناں گار بوں

سوڑے زلفاں گفاناں و ہاشفوں۔

باریں ، ہزار رنگیں گمان ’ اللہ بخش ء قوت ارادی ء راکمزور کنگ

انت۔ اے کمزوریانی نشانی ایش انت کہ آل ایوک ء سہریں بانگ ء انتظاری

انت۔

کدیں تو کائے تئی انتظار انت

یا

مراد زیندء مئے جندے ارواہ

تو گڑدے کائے

کدیں تو کائے؟ (انقلاب)

بلے نیم ء رجاء اے درائیں کیفیت فطری انت۔ اے پُر آشوبیں دنیا ء
نیام ء زیندء جاورانی بدل کنگ ہچ بر سو کائیں عملے نیست انت۔ چو کہ من پیش ء
گشتنگ کہ شاعری ء نیام ء شاعر حالاتانی پہ بدل کنگ ء مہلوک ء راسکین دنت ء
دری ء اندری حالاتان پہ مہلوک ء پدرا کنت۔ تاکہ آہانی عمل کنگ ء واستہ
مہلوک دیما بیا انت، بلے آل وخت ء کہ مژدم ء مزینیں جہدے ء رندادہ
مہلوک ء مجہولیت ختم مہ بیت ء مہلوک آئی ء رانگنوح گشتنگ شروع کنت تہ آئی ء
رد عمل ضرور بیت۔

اللہ بخش شہ دوازده سالان کوہ سلیمان ء عوام نیام ء یک شعوری بیداری
پیدا کنگ ء عمل ء نیام ء پیش پیش انت۔ ادب ء سیاست ء بہرے زانیت۔ ایثی
ء واستہ آئی ء یک کوہ سلیمان ء ادبی گلے ”گروخ“ ء نام ء ٹاہینتنگ ء لائبریری ہچ
کتنگ انت۔ چگھا بزدار ء گل خان نصیر ء روش منائینگ انت۔ بلے کوہ سلیمان ء
مہلوک آل کہ اے وخت ء وتی قبائلی سماجی زیندء حوالہ ء پرشت و پرورش ء شہ
گوزگ انت آہانی نیام ء مالداریں مہلوک ء ڈگاداریں مہلوک ء زیندء جاورانی
نیام ء مزینیں دیری ء آتکوشتہ۔ وتی مجہولیت ء شہ دینگادر کپگ ء تیار نہ انت۔

شاعری ۽ پھلوانفطری رحجان ۽ باوجود ۽ درائیں هور دیشو اللہ بخش باز
دیر تری ۽ شاعری بنا کتگ۔ پے خاطر اکہ وتی ٹونک ۽ پے اے حوالا ۽ داں
مہلوک ۽ سر بکت۔

نشک جک انت داں آمر اں باریں
کسے اوڑ بھنگ ۽ مئے پذا سر گیرت۔

۱۹۷۹ء اے گوشتگیں شعر اللہ بخش ۽ فطری شاعر بیگ ۽ عکاسی کنت۔
ہے شعر اپدا من آئی ۽ راشاعری ۽ پلوا دیم کنگ ۽ سلاہ دانگ تاکہ آئی ۽ اے
جوہر ۽ نامحروم مہ بوں۔

شاعری ۽ یک پہناذے ایش انت کہ آں انسان ۽ آئی ۽ چاگرد ۽ زیند ۽
کلچر ۽ عکاسی کنت ۽ دومی پہناذ ایش کہ اے عکاسی کنگ ۽ خاطر اچو شیں
لوزاں کشین کنگ بہ بیت تاکہ آئی ۽ حیالانی درشانی پیلو یگ ۽ بیت بہ کنت ۽
مہلوک ۽ را آہانی سر پدیگ ۽ واستہ مز نیں کوشست ۽ کنگ مہ کپیت۔ شاعری ۽
پہناذ آئی ۽ زیملی غنائیت انت۔ اللہ بخش ۽ شاعری اے درائیں معیاریں سراداں
مز نیں حدے ۽ پیلونت۔ بلے اے ٹونک ۽ باوجود آئی شاعری صرف یک
خاصیں طبقہ ۽ نیام ۽ معروف بیشہ۔ بزاں ہماں مخلوق ۽ نیام ۽ کہ سیاسی زرمبشت
۽ نیام ۽ شریک انت عوامی درجہ پرچے حاصل نہ کشی۔ آئی ۽ وجہ منی نزیک ۽
ایش انت کہ مئے علاقہ ۽ نیام ۽ نظم ۽ خاص کن آزاد نظم ۽ اسل تصور نیست
انت۔ مئے مہلوک ۽ یک خاصیں ذوق ۽ نفسیاتے جوڑ بیشہ کہ آں کلاسیکل انداز
۽ نیام ۽ عشق ۽ محبت ۽ ٹونکاں گوش دارگ لوٹ انت۔ ہے واستہ اللہ بخش ۽
شاعری مز نیں وخت ۽ ۽ رندا شعر ۽ زانت ۽ حوالہ ۽ شہ کوہ سلیمان ۽ مہلوک
۽ نیام ۽ شنبنینگ بیت کنت۔

ڈکشن خیال مافیہ ء زیمیلی حوالہ شہ اللہ بخش ء شاعری ء سک زیبانت۔
 شہ ایثی ء معلوم بیت کہ ذوق جمالیات ء مز نہیں بہرے قدرت ء اللہ بخش ء را
 عطا کتہ۔ ”تراگیر اوروں باریں کے یاد کنت“ مئے ہر ڈکھے گیش کن ء ”ہر شہ
 شموشیث تھی برے“ ڈکشن خیال ء زیمیل ء بے مٹیں مثال انت۔ اللہ بخش ء
 کلا سیکل دستا نگ ء غزل (دستونک) باز کم گوشتہ البتہ آنکہ گوشتگ انت آں وتی
 مٹ وت انت۔ شیشگ ء تہایک ناتما میں دستا نگے ء نیام ء اللہ بخش ء فکر و خیال ء
 نوکیں راہ سڑ داتگ انت۔ شید پیشہ کوہ سلیمان ء کلا سیکل شاعری تہرانی نیام ء
 دستا نگ ء نیام ء عشق و محبت ء پر بنداں عامیانہ پن ء بستگ شت انت۔ بلے اللہ
 بخش ء وتی دستا نگ ء نیام ء ء درائیں شاعری ء نیام ء محبت ء پاکیں جذبہ ہانی راستی
 نیں عکاسی کت ء آئی ء تقدس بحال کتگ۔

باند انت اللہ بخش ء اے صنف ء رادہ وتی خیال ء صورت بشکتیں۔ اللہ
 بخش محبت ء جذبہ ہانی چوش عکاسی کنت۔

موسم انت مرثی یارتی بر شگندے زہیر۔
 چیلکاں در نزیں یہ برے گواں جن سانو نواں
 چوئیں مئے تئی سیادی یے

یا

مئے وہاوانی دنیا پہ تو تلو سیٹ

لال روشے و شیں خیالاں بیا

مئے چماں وتی صورت ء بشک بل

مئے رکھاں وتی گر میں ساہانی ہمیں لوا راں بہ بشک

یا

مار نیکیں دعایانی ٹیکاں بہ بشک
 لاتمائیں گہیں دھیرواں بشک بل
 مار چمانی نر میں تہاں بیڑ دار
 تئی وتی کشتگیں ول نواں گیمرا انت

یا

اوتاک نہیلانی مستاگ مرادانی
 تئی سوز نمیران انت
 مئے ساز نمیران انت۔
 من دانڑتی لوٹاں کہ کسے گوں من
 لڑو خیں ساہستے کھورے شیرا
 شلو خیں مہرانی بہرے ونڈیث
 مئیں تل و سو خیں گرانیں پھرانی بارے بندایت

یا

مرشی سوہونواں من ہماں بوڈناں
 اوڈامہرے سخی یں درشکانی لائنب
 مئے سراشنگ ات انت
 نی مایادانی تاکاں گوں چماں چنوں
 یاسخاں ایڑدءوں
 سنگاں منونکوں
 گنگیں داراں درشکاں گوں بانکھر کنوں

اللہ بخش ء شاعری ء نیام ء عشق ء محبت ء جذبہ ہانی ء انقلاب ء واہمی ء توار
ہمکر بازانت کہ اے تاک ایثی ء مثالوں جاہ دات نہ کنت۔

اللہ بخش ء فیض ء نظم دہ وتی رنگ ء نیام ء رگ ء کوشش کتگ۔ ایثی ء
نیام ء سنگت اللہ بخش چکر کامیاب بیتگ ایثی ء فیصلہ عزت مندیں وانوکانی سرا
انت۔

اللہ بخش ء شاعری ء نیام ء محاورہ تشبیہ ء استعارہ (چہر ء شبین) وتی
معناہاں گوں موجود انت۔ اے نوکیں معناہاں کہنیں لوزاں نوکیں زیند ء
داتگ۔ گردیں چمانی گونڈ لیں تیر، کست ء بے مہری ء ترونگل، تیر شانیں بہانڑ،
ساڑتیں سہانی اوتاک، دیم ڈولابام دیگ، غریبی ء ماہ گو ء نازانتی، ہنی سیں دستانی
زہرے درنرگ، ء دومی سیمی بازیں مثال انت۔ اللہ بخش ء سمبل تہ باز استعمال
کتگ انت بلے بازیں ہنداں اے سمبلانی دروشم روت گوں تجرید اگڈریت۔“
پڑتو مناں پرما

ہماں تو آچش ء ”مناں مئیں نام ء گوں بچج بیارات۔ ء بندی خانہ،

یا
نیم شفاں کوشل انت تیر شانیں بہانڑ، اے ڈولیں نظم ء شعرانی
سرپدی عامیں وانوکے ء واستہ باز ڈکھی انت۔ اللہ بخش ء شاعری ء نیام ء کے باز
تیکنکی کمی دہ است انت۔ آئی ء وجہ دہ ایش انت کہ اللہ بخش کتاوی تکنیکاں شہ
ناولد انت۔ آں وتی فطری غنائیت ء بنیاد ء وتی مشاہدہ ء جہلا نکلیانی بنیاد سرا
شاعری کنت۔ بلے باند انت کہ آں شہ اے فنی حوالہ ء ولد بہ بیت۔ بلے اللہ
بخش وتی تدریجی ردوم ء نیام ء اے کمیانی سرا وتی گرفت ء زور اور کنان ء روگ ء
دہ است انت۔

سنگت اللہ بخش ء شاعری چوشیں کمیاں باوجود بلوچی شاعری ء کیفیتی تبدیلی یے پرچے کہ وتی لوزانی کشین Content ء فکر ء ہمہ گیری ء زمیلی حوالہ شہ یونیورسل انت۔ ادب یونیورسل ہما وخت ء بیت کنت کہ آل زیند ء چاگردی احاطہ چوشیگ ء کنت کہ آئی ء روح ء نیام ء مستقبل ء وخت ء نہ ایوک ء برمش موجود بیت بلکہ داں صدیاں آئی ء شموشکاری بیت نہ کنت۔ اللہ بخش ء محبت ء انقلاب ء وتی ایکھویں تصور انت کہ آئی ء نیام ء قومیت، بین الاقوامیت، انسان دوستی، فرد ء وتی جندے کسانیں مزینں ذات ء اظہار لامتناہیں محبت، ترقی پسندی، محنت کش دوستی وڈیرہ شاہی، سردار ء جاگیر داری ء دشمنی، سامراج دشمنی، ہستیں جیڑہانی ڈولا ڈولدار ء پیچیدہ نیں کہ آئی ء شہ ظلم ء جور ء خلاف ء گزند ء کریر ء نپت کنت ء انقلاب ء سنج جنان ء محبت ء دوستی ء نودشمنان انت۔

اللہ بخش وتی ذات ء تکمیل ء عمل ء نیام ء روش پہ روش ء دیما روان انت۔ اے دیروی را حد اکت بدیں نظرے مان مہ ایت۔ بلے مناں یک ٹونکے ء افسوز انت آل ایش انت کہ اللہ بخش ء وتی پجواری ادیب ء جاگہ ء سیاسی کارکنے حوالہ کنامینگ لوٹیت۔ پہ اے خواہش ء آئی ء رکھ حشک انت۔ باریں نی آئی ء حشکیں رکھ سوڑ بنت یا کہ ناں؟ چچی ء اللہ بخش ء کتاوشنگ بیگ ء رندا ادبی ٹولہانی نیام ء زیادہ پجواری بیت ء کوہ سلیمان ء شہ دراں سیاسی کارکن ء جاگہ ء ادبی مڑدے زانگ بیت۔

سلطان نعیم قیصرانی

لیلائیں و وطن

میں لیلایں و وطن تئی میریں چاکراں

گندے پالٹے

وتی کو لیگیں زواں

کشک و کو ہسراں

سابست و ولاں

جیذ و میٹگاں

وشیں موسماں

نیلیں بڑزغاں

ماں ساڑتیں لوریاں

(شہ) جوریں دژ مناں

رکغ حاترا

حون اش رتغ انت

جوانی (۱) رولٹ اش (۲)

بے نامی شت انت

میں لیلایں و وطن

اردانرتی عاشقاں (۳)

تئی گلائیے ٹھی، (۴) ملائے طعنے

مئے بے سوہنی سوہب
 تئی مہرانی قسم
 ہماں تئی بُسگ انت
 پہ بریں جو فوئے یادرو غیں عزتے
 ناسیغیں مڑاں
 بھاش گیتخ انت
 آفی قیمتاں
 (یا) ناپوہیں مڑاں
 پتھی سئی نہ انت
 اشکو (۵) رستخ انت
 سیالی زڑ تغیں ٹونکاں درکن انت
 ڈنمباں (۶) ڈوبراں
 دانگ انت اندراں
 میں لیلایں وطن تئی مونجھاں سو تکہ
 نہ جانء حونے انت
 نہ انڑسے چشمغاں
 نہ ہڈاں مڑگے انت
 بس لاشوں زندگیں
 دستاناں ملوں

تئی پچاراں کنوں اشکاراں (۷) بروں (۸)
 میں لیلایں وطن تئی ماہیں دختران

وز تو گندغے
 چھوں بے ہالی تش انت
 نئے جیغاں شمشغے
 نئے چماں سریمغے نئے دستاں ہمنی آء
 نئے دوشے لاونڑاں (۹)
 نئے وٹشیں زیمیرے
 نئے مہری مُسکغے (۱۰)
 نہ کونجی ولہرے
 ایشانی دلاشوشے روح کنت
 یازیندے نوح کنت
 مئیں لیلایں وطن تو گوش
 من چے کناں۔

لوزبزانت۔ ۱۔ جوانی: ورنائی ۲۔ رولگ: بے گواہ کنگ ۳۔ دانرتی: دینگا ۴۔ ٹہی: ٹہی ایت ۵۔ اشکو: شہ کجا
 ۶۔ ڈمبگ: داگ دینگ۔ ۷۔ اُشکار: ساڑتیں ۸۔ بھرگت: پُر کنگ۔ ۹۔ لاونڑ: دامن ۱۰۔ مُسکغ: بشکندگ

پندر

او پندر ۽ شانیں پواد (۱)
 مے گو ستغیں وخت ۽ گواہ
 مے چیزغانی گل زمیں
 مر شیغیں مونجھانی شرح
 پچی موا تئی بڑزغاں
 تئی شف وهاوانی ملہار
 تئی روش کیفانی خمار
 تئی ماخاں (۲) ارواح ۽ بال
 تہار ماہ گمانانی قرار

او پندر ۽ ساڑتیں پواد
 پچی موا تئی لوریاں

تئی کور ہیلانی سبیل
 تئی تل وهاوانی گمان
 تئی کشک شوقانی دلیل
 سابت مستانی مراد

او پندر ۽ مستیں پواد
 پچی موا تئی عاشقاں

پندر میں جاں ارواح میں سہا
 مونجھیں شفے ء بامسار
 تئی تکل تلان ء بڑزغاں
 بہ اوشتہ (۳) مدامیغیں بہار
 او پندر ء شانیں پواد

پچی موی تئی مہر کاں
 من تئی گنوخاں عاشقاں

وَشِّی

وَشِّی مَرْدَمِ رُوحِ اُشْاکی نِیَس
 وَشِّی مَرْدَمِ زَنْدِے گِوِاہی نِیَس
 وَشِّی وَاہِگِ اَنْتِ نِیْکِیَس دِلانی یَا دِلِیلانی
 وَشِّی مَنْزِلِے شِوِہَازِ مَرَّاهِ داریں اسیلانی
 وَشِّی کَنْدِغِ اَنْتِ مَعْصِوِیَس مِیچْکانی
 وَشِّی مِہْرِ مَاتانی گِوِہَارانی
 بَرانی کُوفِغِ یِے زینْدِے تِلالِ جِوِریں
 وَشِّی کَرِ مِغِ اَنْتِ گَرْدِوِخِیَس کُونْجانی
 وَشِّی اِیْمِلالِ (۱) زینْدِے گَنْزِی رازِیں
 وَشِّی رِہْرِنِی لہْریں
 وَشِّی چُنْیِے (۲) شَانْدِیں
 وَشِّی پَلِوِ اَنْتِ شَارِے اُمْلانی
 وَشِّی نَرِ مِغِیَس ہِوِرایں
 وَشِّی ہِوِ رِماثِ (۳) دِیْ شِلِوِ اَنْتِ (۴)
 وَشِّی دَرِیْنِ رَنْگانی
 وَشِّی مِوِ سَمِے کَرْدِیں
 وَشِّی رِہْکِ ہِکالیں
 وَشِّی مِیلِوِے (۵) کَنْدِکَنْدِ

وٲشی سوزغ انت جیذء کشارانی
 وٲشی سنجی ٲل یے سیاہ آفیس ڈغارانی
 وٲشی وانڈویس (٦) مرڈء نڑے زیل انت
 یا کوہار انت شوانکانی
 وٲشی میہڑء ٲلہو
 وٲشی گور ٲڑے بانراڑ (٧)
 وٲشی میشغانی آس
 وٲشی زیرغ انت چھتر ٲہ مہماناں
 وٲشی زامرے گٹیں درنگانی (٨)
 وٲشی انت وطن لالیں
 وٲشی آجوی نام انت وشینے

لوزبزانت: ١۔ ایملان: گرانیں نادراہی ٢۔ چنی: سریگ ٣۔ ہور ماٹو: ہورے بلک ٣۔ دیشلو: دیتلو ٥۔ میلیو:
 اواچک، ہشر ٦۔ وانڈو: شہ لوگادراگون مالا سہڑ وکیں مردم ٧۔ بانراڑ: میشء گورکانی ٹونک ٨۔ درنگ: کوہ۔

زندگی زندگی ۽ شوہازانت

زندگی لیر لیر سر سڑدار
 زندگی جاگے ۽ شوہازانت
 ہر گرے زندگی ۽ راہ بندانت
 زندگی مز لے ۽ شوہازانت
 زندگی ایکھوی ۽ تنہائی
 زندگی امسرے ۽ شوہازانت
 زندگی تہار تہار مڑ گڑ دانت
 زندگی جمبرے ۽ شوہازانت
 زندگی بریوان بیران انت
 زندگی مہر کے ۽ شوہازانت
 زندگی بزرگی ۽ لاچاری
 زندگی بیر کے ۽ شوہازانت
 زندگی زندگی ۽ دل گران انت
 زندگی میٹروے ۽ شوہازانت
 زندگی زندگی ۽ شوہازانت۔

مناں نیکیں دلاں داراں

منی یاراں

من شے یاراں

اغہ بٹ بیٹ گیراں

مناں نیکیں دلاں داراں

وشیں مجلس ۽ لیواں

یا شعر ۽ شاعری روشاں

گرند ۽ جمبرے وختاں

نواشاماں

مناں نیکیں دلاں داراں

ماں ڈکائی تِلاں جو ریں

(کہ) راہ ہر پلوے گٹ بیت

گماناں تُرس تو سغ بیت

قیامت بیت

مناں نیکیں دلاں داراں

گوں مالاں سرگرے روشے رواں جیذاں

کڑوئیں (۱) کھنغاں (۲) ننڊات، نڑاں واہرات

(یا) مہراں ہیل بیت (۳) نوذاں شلوخیناں

لڑوخیناں

مناں نیکیں دلاں دارات

منی یاراں

من شے یاراں

اغہ بٹ بیٹ گیرارات

مناں نیکیں دلاں دارات

تراگاڑت و طنء کیت

نہ مارا سو تکہ ماہل

تئی جنڑساراں (۱)

تئی کانیء (۲)

تئی بے دودیں جوانیء

نہ تئی

دُر سُنٹغیں ٹونکاں

وشیں مجلسء لیواں

نہ حونی ر تکغیں دستاں

نہ آمرڈا ثغیں عیناں

مئے دل زیثہ

تراگاڑت و طنء کیت اُل ماہیں

تئی صورت ماہو غء (۳) گفتہ غریبیء

و طنء مئے ایمللاں زُرْتہ نازانتیء

مئے دل زیثہ گریوینتے اُل ماہیں

نمودغانی لُڑ، شغیں دل اعدہ شوہازے ءمہ خفیث

میں جو ایں سنگت۔

من زیندء زیبا میں ماہ پری ءستاہ کشغ انت
من گڑ دیں چمانی، ہنی دست ءلڑو خیں زلفانی
مُشک بوئے قسم دہ زُڑتہ

تہار ماہیں شفافی نندغ یا گر میں روشانی چرخانی
مزادہ گفقتہ

من دانڑتی لوٹاں کہ کسے گوں من
لڑو خیں سابتے کورے شیر اشلو خیں مہرانی بہرے ونڈیث
میں تلو سو کیں گر انیں پھرانی بارے بندیث
بلے من زاناں

(کہ) وخت گوستہ

نی گڑ دیں چماں شہ نیر گوار انت
نی ہنی ایں دست زہراں در نزانت
نہ کوچ گردانت کر اماں براں نہ ہور گوار انت
نہ ریم مور انت (۱)

نہ جیذاں مستانی ڈیہی ءچانگ (۲)

نہ ناڑی سُری لفنگ (۳) واہ انت

نی مہر وندانی مہر ءچمگ دہ حشک۔ بیغ انت

میں جو انہیں سنگت
 من دانڑتی لوٹاں (۴)
 کہ) جُز نغیں راہء برء جیذاں
 وئی گنو خیں شلو خیں زڑدء براں،
 ہماں کہنیں نشکاں پول ایث
 نواں اُتاہ (۵) کنت
 بلے من تڑساں
 نمودغانی (۶) لڑ، شغیں دل اغدہ شوہازے ء مہ خفیث

لوزبزانت: ۱۔ مورگ: رُدگ ۲۔ چانگ ہیڑت گئیں توار ۳۔ لفنگ: دستا نگیے زیرے ۴۔ دانڑتی؛ دانی۔
 ۵۔ اُتاہ: بڑزبیءگ بودکنگ ۶۔ نمودگ دل ء بڈگ

ما چیں عذاوے عذاو لیکوں ما چیں عذاوے ثواو لیکوں
ماچیں ملاے ملام لیکوں ما چیں شراوے شراو لیکوں

سلام یارانی بیگھ کھستو، سلام یارانی بانگھ پچار
ما چیں سلامے گشوں کہ ہو انت ، ما چیں سلامے جواو لیکوں

نہ مہر یارانی دارغی انت نہ قہر یارانی دارغی انت
کثام (۱) یکیں مئے لونگ کستو ، ما چیں حساوے حساو لیکوں

جہاں نہال انت خدا ده وٲش انت ، سرور کستی گر یغ کستی
ما چوں سئی بوں تئی چے رزا انت ، ما چیں کتاوے کتاو لیکوں

شماں وختا پیش ء

شماں وختا پیش ء

(کہ) کست ء بے مہری ء ترونگل

کف بیٹ

شماں بیٹ (۱)

مئے زردے نازر کیس گچاں (۲) بھلاں

کلوریں (۳) یادانی نر میں تاخاں

گواٹ رندیٹ

بے شماں کنت

شماں وختا پیش ء

(کہ) مار گیزی وٹی کسانى ء شوش سولی سرا بہ کشیٹ

تمن درونیں شرف یے نام یے پدابہ تشیٹ

شماں وختا پیش ء

(کہ) مئے جہانے شے دار ء سوناں (۴) یقیں سدغ بیت

یا عشق زانتے چرا جنغ بیٹ

شماں وختا پیش ء

(کہ) بے گواہ بنت

خیال من تی

وہا و من تی

بیا!

اے وہدءِ غمءِ انیشخ سرانویسوں
 مئے جان کولینخ، جند کولینخ ء مہر کولینخ
 ہماں نمیرانیں بانگ ء نام ء
 (کہ) بام دلینخ انت تئی دیم ڈولا
 چوں نرم نرمیغاباز نرمیغائگنڈا (۵) در کیش۔

لوزبزانت: ۱۔ شافک: ترونکل شان، تاخانی پرینگ ۲۔ گچ: نوک لدوکیں ٹال ۳۔ گُور: نازر کیں
 ۴۔ داروسون: پال ۵۔ گھنڈ: موجر

حشکلیں رگانی ڈکھ زڑیں چمانی غم

حشکلیں رگانی ڈکھ

زڑیں چمانی غم

وہاوانیلی مناں وہاوانیلی مناں

نیشفاں کو شل انت (۱) تیر شانیں بہان

مست ء اڑیہ شیغیں

مردم ء مڑد کے

حونے، دانہہ ء پرات (۲)

وہاوانیلی مناں وہاوانیلی مناں

ماہ ء استار بنت میڑواں نئی

یار و شیاں نہ وی

روش گیمر تغیں

بے اُمیکیں (۳) تہار

وہاوانیلی مناں وہاوانیلی مناں

کولراں (۴) رواڑیٹ ناگمانیں دلیل

وخت بے باور انت

جندے لکھ جو ریا (۵)

لال ء بے سہوتی

وہاوانیلی مناں وہاوانیلی مناں

آں کہ تختاں گڑانت، بُڑزیں کوٹاں جن انت
 وڈشزاں شے مرانت
 ڈنء براں کف انت
 گزنگی بے دری
 وهاوانیلی مناں وهاوانیلی مناں
 روشے من سمبراں، روشے تو سمبرے
 روشے آں سمبریث
 گل جہاں سمبریث
 مزلاء جوشءء جمب
 وهاوانیلی مناں وهاوانیلی مناں
 میرء سڑدار بنت مئے مزورء شوانک
 حشکیں رکت سوز بنت
 زڑدیں چم سہر بنت
 نوخیں زیندء توار
 وهاوانیلی مناں وهاوانیلی مناں۔

لوزبزانة: ۱۔ کوشنگ: گوشانی مک کنگ ۲۔ دانہہء پرات: پریاتء کوکار ۳۔ بے امیکیں: بے حسابیں
 ۴۔ کولر: گٹ ۵۔ جھوریا: وڑت

مئے ہر ڈگے بہا کرزیت

دلء ڈکاں کنوں درشان
کئی دیما

(کہ) تالاں بنت

بہارانی سمین ڈولا

گلابء عطرء مسکین

زبادمالیں تئی رکھانی

کشغیں عہد چمانی

شلو خیں مہر دستانی

لڑو خیں ہارنشکانی

دہم انت (۱) تالاں بنت گیدیغا

تُلیث (۲) ہر قصوے اوذا

نفعء سود میزانا

مئے ہر ڈگے بہا کرزیت

تئی کانہالی

مئے لاچاری

تئی سارتیں ساہ

مئے دلداری، بہا کرزیت

ملام ۽ راگ ۽ (۳) چہوائی (۴)
 دہریس ۽ شاذ ۽ سُر نائی
 بیا کہ
 شیر کی داروں
 وٹی داغاں دل ۽ پوشوں
 امیدانی بزیں شارے گلانی پل، بہارانی
 وٹی مسکیں ازارانی
 تلا گلیں زیند زیشاں بی بھی (۵) روشے
 بہیٹ تالاں بی گیزیغا
 تئی کا نہالی
 مئے لا چاری
 تئی ساڑ تیں ساہ
 مئے دلداری، بہیٹ تالاں بی گیزیغا
 مئے ہر دانہہ بیر کے ڈولا
 رذیث کشکاں پو اداں، میشغاں
 ساہستاں (۶) جیڈانی، شوا انکانی
 دلاں ماہیں املانی
 غریبیں پڑدریں معصومیں چکانی
 شوا ۽ سڑدریں ماٹ ۽ گوہارانی
 رذیث ور آسنیں دستاں مئے رہکانی مزورانی
 مئے ہر ڈگے بہا کر زیث

نہ کسے لنگڑے و فسید
 نہ کسے پڑدری ء بے دری چریش
 نہ کسے نیشفاں، لجاں گوں بندی رومرکائی (۷)
 دروغیں وہاڑ ہے لوغا
 پہ انصافے
 نہ کسے زارہاں کلیث
 پہ درمانے
 نہ کسی زندگی ء، ماہ ایر شفیت، لیکھانا پہراں ہیل سازی ء

مئے لکھ مر اذانی زیند پُریں

اے کُلیں قصو و فاجفاء

یا عشقِ او کائیں (۱) رُنگِ راہِ

دلِ وئی اکیویں دلیلِ انت

نہ میلِ مچی مر کا (۲) منیت

تمائے تر سے

جزا شزاء

مئے لکھ مر اذانی زیند پُریں

چڑوپہ ڈساں پروشتیں بلی

مادست بستوں

ما پاذاں کپتوں

علا جے لوٹاٹ

غلامی دکانی عشقِ شوشِ

چوئیں مئے تئى سیا دی یے

تو مئے چے بے چوئیں مئے تئى سیا دی یے
چڑویا دانی بے رنگیں یہ بند یغے
تئى لوغے راہء

مئے پھا ذانی ہمگر نچ انت

ماگاماں باز پاریزوں

مہ جزاں جز تغیں راہاں

وئی دیما شلانا یار نوز تئى پلوء کا منت

گنوخ انت

تو مئے چے بیء

بزاں دوروش پھجوارى

یہ (۱) وشیں ساعتے نندء نیازے مجلسے پلین

مئے زیندء راہ سرا مہرء ٹھہشہ چیزغے گلین

نی ہر رائیغ ہر سگت

ہماں خلقتانی پچاراں گوں بڑزاریت

نمیرا نیں گلین نشکء سیا دیء

(کہ) بے نام انت

بیاییشی سرانامے نویسے نوکوں بلوں

یازیندے کاروانء ریزدوں (۲)

رائی گزی شیدا (۳)

چے ایرانت ساڑتیں ساہانی اوتاکء

تو مئے چے بے چوئیں مئے تئی سیادیء

نئے چماں تی (۴) گرے راہے

نہ رکھاں تئی گرے ڈسے

نہ ارواح تی گرے ٹل لیٹ

گنوخ انت تو مئے چے بیء

تراگیر اروں ماگیر اروں

آں وخت کہ ڈکھے موکل کنت
 آں وخت کہ دڑدے ساہی داٹ
 تئی یادانی بشام شلیٹ
 تراگیر اروں ماگیر اروں
 اے زیند مر اذانی گوئے (۱)
 مئے پاذاں ڈانوٹڑ (۲) پٹانی (۳)
 کئی دستانی کئی رکانی
 تراگیر اروں ماگیر اروں
 وہدے کہ ظلم بے رائیں
 مئے مہرانی سراچاری بیٹ
 تئی چمانی دیمپان گروں
 تراگیر اروں ماگیر اروں
 ذی کونج کر امانا گوست انت
 مازانتہ موسم نو بیٹہ

(بل) مونجھانی ہماں اولی ڈا (۴)

تراگیر ارون ماگیر ارون

مارمزل گوانکھ انت دیمابے

نہ گزے بونے نشت کنوں

کئی کندغ رنداں شوہازوں

تراگیر ارون ماگیر ارون

یانوخی رذغء زیرے

چماں شہ چوں دیرا کنوں باریں

غمانی اُستراں

دیری

شہ مئے گیرا

سری

بہا گفتغیں، زراں شنذینخیں لنگھڑیں

کڑدے (۱) مڑاں (۲)

بازیں گوں ہیلء اٹکلاں

مئے قسمتانی دفتر اں

لوزے نوشتہ بے دھریں

”بے باوری“

زڑدیے مراذانی کفن

میرانی پاغ

ترسء مسیتانی حذا

زیلء گلو

دستِ کڑی
 پاڈے جلاں
 یادے پوادانی سراجندے غمانی دیشلو (۳)
 عمراہ ڈکھ
 چیار روش موڑیں زندگی
 شوہاز لافِ پو لگی
 زالے سرگِ چکے دوا
 زیندے بہو خیں چمگے
 زہرانی تاش (۴)
 ہر کس وٹی ظلمِ شکار
 گووت دروہ
 بریں بیوانیں ایکوی
 کوگے نہ کوئے سیسی
 بری شلو خیں آہو
 چریت تفاخاں (۵) روشے
 آئی تماء کنت نہ ایث
 زان ات پرچے؟
 زہراں شہ زہرے گیش بیت
 مہرے دروشم گیمرانٹ
 کستے سیالی رسترے چہماں رُذیث
 گڈچوش بیت

مڑدم مریث
 (زیغیں ۽ مر شیغیں وٹی زیندانت مثال)
 یاراں مئے مرک ۽ موتکے
 یانوخی رذغ ۽ زیمیرے

انقلاب

مئے ڈکھ ءو یلاں توچی ء سنیگ ء

بیا کہ

بازیغادیر بیغ انت

اُمیت ء مہر ء چراغ رو خیں

مئے پھماں، ڈیوا

نی گیمُ رُغ انت

چھنخر (۱) دروشم تئی ماہیں رنگ ء مئے ذگریں حونانی منتاں گار انت

مئے گنگلیں انڑساں گوں لال دانگ، تئی راز چنخر کہیں امان انت

مادانی

شک ء یقین ء سک ء ترندیں گواٹاں ماں نیم بالوں

مئے ڈوہ چے انت؟

ملام چے انت؟

(ہے بی باریں)

تئی آغ راہا مئے جیذ ء براں

مئے لوغ دیما

بہاراں چاپ ء دہریس بیٹہ

مئے بختا گندے

تئی راہ چاریں گنوخیں چماں
 تئی ہیل سازی خمار بیتہ
 مراذ زیندء مئے جندء ارواح
 تو گڑدء کائے
 کذیں تو کاپے
 تئی مستیں زلفانی سائے شیرا
 بہاراں چاپء دہر لیس بشیں
 کرار بشیں
 نہ ڈکھء ویلاں مئے وہاوزیشیں
 تئی دست بشیں وہاوا (۲) بیشیں۔

بچے انچوں ڈکھے گیش کن ءے

میں لال تو اڑما چے لوٹ ءے؟

ماہر کس ڈولے پنڈ و خون

کسے مارنگ ءے بالاد ءے

کسے مازیند ءے پنڈ و خون

مے دید سوا لی مہرانی

مے دست سوا لی ز مے ءے (۱)

مے ڈیل سوا لی جرانی

مے نام سوا لی میری ءے

مے بیگھ سوا لی بانگے ءے

مے بانگ سوا لی بیگھانی

مے درد سوا لی درمان ءے

مے ساز سوا لی گٹے ءے

مے انٹرس سوا لی کٹے ءے

مئے جیغ سواالی پٹانی
 مئے گام سواالی کانیء
 مئیں لال برووتی راہء گر
 پچے انچوں ڈکھے گیش کن ءے
 تو ظلم ء یہ دیئے دیشہ
 تراشد تبتانی ویر انت
 انصاف قلم چے بہا کر زیث
 چیں بہائے شاعر لوزانی
 تئی آزاتی چے شان لہہ یث (۲)
 یا عزت رسم رواجانی
 اے کل تئی زیندء نشک نشان
 اے گل تئی زیندء پججوری
 بل سکھے (۳) موڑے ناپو ہی
 تو ہر دم سکھاں مانڑاٹے (۴)
 تراراج ء غم نئیں باز گہہ ءے
 تراڈیہہ ء غم نئیں جو ان ءے تو
 تراکل نئیں نو خیں جگانی
 نہ سنگ ءے ایٹم بمبانی
 تئی انر ساں گوں اے آس ہٹیش
 تئی چکاں شوشی پیلوشیش

تئی جیذاں بر کنت بیراں کنت
 چریش نہ کو کو کنت مرگے
 ورنانہ نندانٹ نڑواہ انت (۵)
 کسے نہ ڈیہڑی کنت ٹیڑاں
 ظالم نئے جی جانے سرکیث
 تو ظلم ۽ یہ دیمے دیشہ
 تراشد تانی ویر انت (۶)
 ممی لال تولاف ۽ شوہازا
 ار کمیں پشت جن ۽ گندے
 لاچار غریبیں ناوسیں
 بے نام تواریں بازیں مڑ
 پچے ظلمانی پڑاگٹ گیر انت؟
 اے ملک خدائی مئے ملک انت
 ما انسانوں اے فرش سرا
 ماہر کس زیند ۽ حق لوٹوں
 اے ٹونک ملامی ٹونکے نیں
 نے است شغانے زایے انت
 پچے تنگ وڈرو شمس بے رندانٹ
 پچے گٹ گیر انت گہیں سوڈاگر
 تو ظلم ۽ یہ دیم ۽ دیشہ

تراشد تثنائی ویرا انت
 نئے زانے نیرا (۷) دل روخ انت
 نئے علم آس لبوکاں
 تئی پشک ششیت، تئی دست شش انت
 اژما تو جوان ئے بختاور
 پچے برا آس لیو (۸) کن ئے
 مئی لال بروتی راہ گر
 وتی انچوں ڈکھے گیش کن ئے۔

لوزبزانہ: ۱۔ زمب: گب ۲۔ لہہ ایت: کرزیت ۳۔ شکھ: مزا، آسراتی ۴۔ مانزگ: مزا زیرگ
 ۵۔ واہ انت: سروذ جنگ ۶۔ ویرا: وزت، بے دلی ۷۔ نیر: آس ۸۔ لیو: لیب

دیریں حُشکا و گیس مِزلاں جُزغاں

مئے و ہاوانی دنیا پہ تو تلو سیٹ
 لال رو شے و شیں خیالاں بیا
 مئے چماں و ثی صورت ء بشک بل
 مئے رگاں و تی گر میں ساہانی، لہمیں
 لوراں بہ بشک

مئے دستاں و تی نر مغیں شنزغاں
 یار مستیں گلانی خماراں بہ بشک
 مئے زڑد ء و تی و شے ء بشک بل
 مئے بالا و تی ڈیلے بُرزیں شمانی
 گواتاں بہ بشک

دیریں منزل منی دیریں منزل منی
 ظلم ء، سیماں شہ دیما گزغی (۱) مناں
 راہ ء کل سنگ کھٹغ چھنغی مناں
 زیندے گیوار مینڈ، ہی (۲) گفغی مناں
 مہر ء نوکیں فصلے کشغی مناں

مار نیکیں دعایانی ٹیکاں بہ بٹک
 لاتمائیں گھیس دھیر و اوں (۳) بٹک بل
 مار چمانی نر میں تہاں بیڑ دار (۴)
 لال زلفانی مستیں جڑاں بیڑ دار
 تئی وئی کشتغیں ول نو اوں گیمریٹ
 مہرء لڈو خیں پھلانی زڑدء مراد
 دیریں ہشکا و گیس منزل لال جزغاں
 زاناں شوہاز زیندء مناں گار کنت
 باریں تئی زلف کئی کو فغاں شنگ بنت۔

دل یہ نیلیں زرے

سِل (۱) تہاریں شفے

دل یہ نیلیں زرے

دوئیں سو دھغ (۲) نہ بنت

دوئیں بُجغ نہ بنت

سِل تہاریں شفے

بیاتئی دستاگراں

ایکو اگار بئے

ایذاکس ننیں وتی جو فوے ء سوا

ایذازیمروٹشیں پہ زراں شل انت

ایذاخیرات نام ء دروہ بہر بیت

ایذاجی جان ء مہراں گنوخنی گش انت

شیدانچ راہ ہماں مزلاں سر نہ گیرت

(کہ) اوذا من تئی مر اذانی ڈیو ابل انت

سِل تہاریں شفے

بیاتئی دستاگراں

ایکو اگار بئے

دل یہ نیلیں زرے

لال دستاگرے

ایسی جھلانکیاں
 من رواں گارباں
 وختِ وِشیں سمیں گوانزگ انت لولی انت
 ساونڑانی جڑانت
 کافی انت زیرانت
 وختِ گئیں گرے، کولہرے (۳) زامرے
 ساڑتیں بوڑے (۴)
 پھالوے (۵) ترونگے
 مارپیلوشتے، ماربوڈالتے (۶)
 دل یہ نیلیں زرے
 باریں چوں سودنتے
 باریں چوں نُجنتے

لوزبزانت: ۱۔ سل: جہان ۲۔ سودھغ: زانگ گوازکنگ ۳۔ کولہر: گئیں کوہ ۴ بوڑ: برپ ۵۔ پھالو: سارتیں
 گوات ۶۔ بوڈالگ: آف لافادومی، بڈائنگ۔

گہیں شاعر

(میر گل خان نصیرؒ نام ء)

توچے گوشتہ منی شاعر
ہے ڈکھ انت (کہ) مادانی نولغوں پوہ
توچے ء کبتغے زیلاں
گوستے زیند گوں ویلاں
کئی عیناں مستغیں مونجھاں، مژاں گڑداں
شراوی تنگتہ تی نور چمانی
گہیں ہیل ء اُبتانی
ز مستان ء گواتاں چندتہ تی سر کہیوانی
پہ کئی غی ء پہ کئی نام ء
گہیں شاعر؟
پہ من تو لوٹنے زیند ء و شیں نے
پہ مئے گوہاراں سر لغے لوٹنے سائے بزینے
(بل) زمانہ ء لو اور ایشاں مہ کنت سڑدر
مہ پیلو شیت گلاں، پلاں

پہ مئے ماتاں!
 (کہ) نوراش روخ سر بیانت
 نہ ہر و مو تکاں نندانٹ
 یلیں اوڑ بھنگیں (۱) چوٹانی (۲)
 پہ مئے قوم ۽ غریبیں بڑگیں محرو میں ونڑ جا راں (۳)
 ہمیشاں زیند غیں چرے (۴) بیار ۽
 زیند غ ۽ موتا شہ رکین ۽

پہ مئے چکاں
 (کہ) دستانی قلم کاغذ
 مہ ٹاہنت تیغ دفتر گزنگی، ڈکھ ۽ عذاوانی
 پہ مئے پللیں وطن ۽ بڑزغاں جیذاں
 شلو خیں مہر ۽ جی جانے
 و شیں میثغاں، جو آں
 کشاراں، موسماں، مڑگاں زباد مالیں بہارانی
 وتی سر کولہراں بستے
 ماں ہیڑتیں بارغیں کشکاں، مڑاہداری ۽ سگانی
 میاریغوں میاریغوں
 نمیر انیں مزیں شاعر
 (کہ) مادانی نویغوں پوہ
 گوشتن تولوٹشہ پاکیں وطن ۽ ”وت و ہاٹرائی“

بلوچاں پہ گھیس روشے
 غریباں پہ شرفِ عزتی زیندء
 گہاراں پہ مراذے
 بل مہ بنت بہائی نہادیاں

باریں کئے یاد کنت

جا ہے چمائی انڑزی شتور لٹخ انت
 ہندے لالیں مر اذانی پل رستغ انت
 وش زبادیں گواثنانی دانی خمار
 ساللاں رولی ایت مناں
 ساللاں بے حال کنت
 زیندء بے باوریں جزغاں، منزلاں
 گندے چوں رولٹوں
 نیلیں سوریں زراں
 مرشی سو ہونہ ووؤں
 ماہماں بوذناں
 اوذامہرء سخی نیں در شکانی لانب
 مئے سر اشنگ تاں
 نی مایا دانی تاخاں گوں چماں چنوں
 یاسخاں ایڑدوؤں (۱)
 سنگاں منوکنوں (۲)

گنگیس داراں در شکاں گوں بانکر (۳) کنوں
چپیس بتھانی (۴) کندھانی پاذاں کفوں

جاہے ڈسے دینت
گاریں آواریں دل
وخت ۽ دنزاں مڑاں
چوں کتہ پورنہ؟ (۵)

تاں در شک ۽ بنا
چو نیں سنگے گرا
چو نیں بتے پدا
مئے وفاء سخن
قول وعدہ، قسم
لال انڑسانی مئے
گواذ و ہاوی شنفے
مرشی بے باور انت
بے اثراں پچکے؟

مئے گناہ انت ہے
بریں موئے دلے
حو نیں انڑساں شلیٹ
پھتر اں (۶) ہر کسی
لنگھڑی تنسوی

پڑھو درمی، سڑھو درمی
 بڑگی، بے درمی
 راجہ گندغ نویث
 ظلمہ جو ریں شفاں
 دل شی چھی کُئیں
 نر مغیں مانگاں
 روخ بئیں نواں
 نوخ بئیں نواں، زبیداریں وطن
 مئے ماہہ کلکشاں
 بل گرانیں ہو ر (۷)
 ایکو زوری نہ بیت
 دھیروے، سنگتے
 تہہ دلیں امسرے
 باوری کو فگے
 سانو نڑی جیہنرے (۸)
 نو ذبندیں جھڑے
 بئیں ہم گام مئے
 باریں کئے واہگانی شریدار بیت
 کئی دلے دور کنت
 بارغیں ہیڑتیں زبندہ کشکاں، رہاں

تہار ماہیں شفاں

ماہء استارباں

نور چمانی کئی

مہر رکانی کئی

زیندء رنداں جنانا نواں گارباں

سوڑے زلفاں گفانا نواں وہاشفوں (۹)

وختء کانی لڑو خیں (۱۰) تراپارت انت (۱۱)

گنواں حشک بیت مہرء پلپیں کشار

ظالمے کوہ دے زوم زلیں (۱۲) بہار

باریں کئے یاد کنت کئے شمو شیت مار

لوز بزانہ: ۱۔ ایڑ دنیگ: گوات دنیگ ۲۔ منوکنغ: منت کنت ۳۔ بانکر: امباز ۴۔ تھانی: دیوالانی،
 ۵۔ پورتہ: بارداتہ ۶۔ پھتر: پاتہہ ۷۔ پرینتلیں: تگر دے۔ ہوڑ: ہبر ۸۔ جینہر: گرنڈے ۹۔ وہاشفوں: واب کپوں
 ۱۰۔ پارت: کسی ذمہ ۱۱۔ لرو خیں: کھیپ ۱۲۔ زوم زلیں: عروج، باز جوائیں

ہمے مئے عشق ء و شیں بہر انت

آل ڈکھ کہ مرشی

مئے راہ ء راہ بند ء زیند ء موت ء سو ب ٹہنج انت

مئے عشق ء مہر ء و شیں بہر انت

اے دور نو خیں مئے نو خیں زیند ء در اپیں زانت ء شہ بہر و ندانت

مراذ نیکیں

وہا و لالیں

گنو خیں زر د ء شمانی سیما شلو خیں و شیں گناہ ء نیت

دعا ء لوزانی پیش ء شد اں

یقین ء شک ء نفیس کیشکانی ہر و لاشہ

ولد ء (۱) پوہ انت

اے دور مردم نفع ء سود ء در اپیں زانتا شہ بہر و ندانت

وتی شہاں شہ نہیل عاجز

سوال پند غ

گر یوس دستانی ہیل وندی (۲)

شذ ء عداوانی بھوگ ویل ء (۳)

کنیار کل نئیں، کنیا سمانئیں

(کہ) لنگھڑین ء نہ دیم زیبا

نہ دست سنہڑا

نہ ٹونک و ش انت

نہ انٹرس گرم انت، نہ خون سہر انت

ماگڑ دیں چمانی گونڈ لیس تیر

جذائی انٹرساں گوں آف داتو

چڑویہ لوزے نویسگاپہ قلم کتخ انت

گہیں نمیر انیں، بانگھ ”سہرین

تئی بام نامء

صدانی مرشی نذر کتخ انت

کذیں توکائے تئی انتظار انت

بلاہ زیریں گنوخیں چماں

شلو خیں دستاں

تہار ماہیں شفانی گنگلیں گرسیں (۴) پھرانی سائے شیرا

ہزار رنگیں گماں

تلفشانا، دل سرانیشاں ایر گیر انت

گلیں وفاء در شکء لانبانی تاخ تاخء

شہ خون ٹپ انت

دروہء لوتیں ولے (۵) وطنء گواتاں آفاں پڑیت (۶)

جہانا شہ اعتبارانی لوغ لڈیت

ہے مئے ڈکھ انت

اے دور نوخیں وتی نفع نسخء پاہوداریں

ہزار گنجیں مراد اداں تو سیت
 ہزار گنجیں مراد پاہو سر اے عشق انت
 (نی پاہو عشق ۽ ویشیں بہر انت)
 مے شکھ نفع نسخ ۽ کچ ۽ کیلانی دز گرغ انت
 میار ۽ جی جانی و ذچغ انت
 ہے مے وخت ۽ گرانیں زانت انت
 ہے میار انت
 ہمیش سو گند
 ہے مے سستی ہے مے ستموں، ہمیش ماہ گنج
 ماوخت پنوں ماوخت مست ۽ ماوخت حمل
 ما آزماں دیما بال گڑ دیں مانو خیں انسان
 ما کوہ سراں جب ۽ گیڈاں (۷) سہڑ و خیں، کہنیں انسان
 ہے مے ڈکھ انت
 ہے مے عشق انت
 ہے مے عشق ۽ ویشیں بہر انت

لوز بزانت: ۱۔ ولد: زانت و پوہ ۲۔ ہیل وندی: امیت ۳۔ بھوگ: ڈکھ ویل، ڈکھ ۴۔ گرس: گوات ۽ بند بیگ ۵۔
 لوت ول: یکے و لئے درشکاں ہوشینیت ۶۔ پڑگ: لگگ (وبائی مرض) ۷۔ گیڈ: ہونڈ

شیشغ

بادشاہ رب ۽ ماخ توں چمانی شری (۱)
 بڑز کاں عیناں یار کاں ناوساں رہی (۲)
 وسمان گڑدوں ہیل بی مونجھانی شلی
 بے وفا بیغا کئے وتی یاراں پلہری (۳)
 مونجھ مئے ہمسر مونجھ مئے زیندۂ سنگتی
 مونجھ مئے چیتر (۴) مونجھ مئے زلیں ساونڑی
 مونجھ مئے ٹیکاں (۵) مونجھ مئے دھیر (۶) تہدلی
 زہر نیں وختاں دامن ۽ حُلَقاں سجنڑی (۷)
 تفتغیں وختاں گھور کاں (۸) بٹامی جھڑی
 ایکوا نیلی نہ گرے ایکو سر گری
 نئے مناں شوشیٹ نئے مناں بری دُرہی
 وقتغیں وھاوا کئے مناں ٹوہی نیں شفی
 دلغ بی ویلاں ہئے ترا براں ایکھوی
 سنگتی گوں کن ہر گرے ٹلہی تئی گنڑی
 باندواں یار ۽ یا ہماں دیریں اہکی (۹)
 سنگتاں پولی جزغاں گٹاں کولہری
 پہ وطن ناما بستغا ات قولان چاکری
 یا سراں گالوں یا حصار ظلمانی پرشی

ظلم چے پولی بر کشتی موڑیں زندگی
یا ہماں زیلاں بستغیں کسے حاکی
پہ گہیں ہیلے لحظ ، ماہ ، سالان گوازینی
گنواں روشے صور بیئے انصاف ء شلی
مہر در بسکاں اُلڑاں (۱۰) دستانی کڑی
یا ہماں لوغاں شنگ کاں زلفاں لنگھری
ڈینڑ بی نندیت ، مرض بی جانا جیوری (۱۱)
یا روئے گندے بے کسے ارماناں ششی
نازکیں پھکے بزرگ ء بے دارو مری
مونجھ باں یارے ، مونجھ باں ڈیہہ ء یہ شہاں
ترونگلی شافاں پھالوی پیلوشاں مناں

نا تمام

لوزبزانٹ: ۱۔ شری: شرح ۲۔ رہی: بوٹرخ ۳۔ پلہری: کلیت ۴۔ چیز: بہار گاہ ۵۔ ٹیک: سہار ۶۔ دھیرو: امیت
۷۔ سجن: دوست ۸۔ گھورکننگ: بزہیگ ۹۔ اکہہ: دیریں ڈیہہ ۱۰۔ اُلڑگ: جتاہیگ شہ جانا۔ ۱۱۔ جیوری: جذب

چار

دو ذاطیڑاں ٹزلینگ ایت مئے ڈیہی توار
 ماذناں تاشن انت دل رشو خیں سوار
 دہیر واں داٹ گھیں ناڑیء دست دار
 مئیں وطن کس نہ باڑ، تئی وطن کس نہ باڑ، مئے وطن کس نہ باڑ
 دو ذ اوڑ بنگ کوہانی و ہاڑہ انت
 ماٹ و شیں دلے چکاں لولی دینت
 لال جیغاں مُراذے پے دو شاں جن ات
 ہیل و ندیں تلے (۱) کسے چیٹیٹ (۲) و تار
 مئیں وطن کس نہ باڑ، تئی وطن کس نہ باڑ، مئے وطن کس نہ باڑ
 دو ذ اسیراں دھر یسانی پڑ گرم بیت
 وش کشیں لوڑیانی سریندا شل ایت
 جیذاں مستیں شوا نکھانی گوہار (۳) بیت
 شو قان سوہان دات نرم کو شیں بہار
 مئیں وطن کس نہ باڑ، تئی وطن کس نہ باڑ، مئے وطن کس نہ باڑ

تو منی ماہنو شپ گریں من تی ٹلہو آں
 ڈیہہ ترا زانیٹ گو منی وٹشیں زیراں
 عشق نئیں شہرے، مہر نہ درپاں کیل بیت
 تو وتی روحا ، من وتی زڑدا منصفاں
 چوں موی روشے دڑوشم ۽ چگک حُشک بنت
 من ترا پولاں چیتز۽ نرمیں شنزگاں
 موسم انت مرشی یار تی برشکند۽ زہیر
 چیلکاں درنزیں یہ برے گواجن سانونڑاں

مناں یقین انت ضرور آسیت

چوں روش بانگہاں شہ جہل ء ٹک دات
 مناں یقین انت ضرور آس ایت
 من نہ ماناں اے وخت مان ایت
 گواہ وخت انت ضرور آس ایت
 گہیں مزن نامیں بام سہریں
 مدام وشی ء کندغی ہیل
 مُراذ کرنانی زارہانی
 مُدام سکھانی مانرغ (۱) ء ہیل
 بل اثما اش تو آس ڈات لوٹیت
 آس ڈات مہرانی ڈات لوٹیت
 مئے وشیں لئیوانی کندغانی
 جدائی انڑسانی ڈات لوٹیت

دُرْد

- دُرْدِ قرنابی سیادی دُرْدِ دورانی لڑی
 دُرْدِ زیندءِ ہانغی
 دُرْدِ ڈکھانی دوا
 دُرْدِ مونجانی علاج
 دُرْدِ ٹپانی لم
 دُرْدِ زردانی امان
 دُرْدِ وِشیں زیمبرے ءِ دُرْدِ نر میں شاعری
 دُرْدِ گر جاپادری
 دُرْدِ مندر دیوداسی
 دُرْدِ بکھشو
 دُرْدِ خانقاہ ءِ مسیت
 دُرْدِ وید ءِ دُرْدِ گیتا، دُرْدِ انجیل ءِ قرآن
 دُرْدِ پنغمبر، ولی ءِ اولیا
 دُرْدِ تلسی ءِ کبیر ءِ نانک انت
 دُرْدِ اجمیری ءِ داتا گنج بخش
 دُرْدِ حافظ دُرْدِ سعدی، غالب انت
 دُرْدِ فاضل دُرْدِ دریں دُرْک انت
 دُرْدِ ا لمستیں مریداں، بیورگ

دژد مستیں توکلی ءر حملی
 دژد گفتانی علیہان، رحمان
 دژد خوشحال ء فرید
 دژد وارث دژد بلھے دژد سندھڑی ء لطیف
 دژد گل خان ء ایاز
 دژد فیض ء نرمیں شعرانی ترمپ
 دژد مئے ڈیہہ ء زباد
 دژد کورانی لڑغ ء
 ساڑتیں کمبانی آف
 دژد بیہو، دژد جھنڈی دژد ہک بہی ء پواد (۱)
 دژد چلتن دژد بولان دژد گنجیں جیونی
 دژد آل خون انت کہ رتکہ کوہ سراں
 دژد بے مٹیں شہیدانی ہماں خون ء گزا
 دژد مئے جہد ء نمیرانیں تران
 دژد انسان ء گہیں زیند ء مراد
 دژد افریقہ فلسطین ء شتیل اصابرہ
 دژد مظلومیں جہان ء دانہہ پرست
 دژد بیرانی حساب
 دژد نرمیں ماہرکانی ڈیہی ء وٹیں توار
 دژد پٹیں بامسار
 ساڑتیں سابلست بیڑ اسانو نڑی نوذے شلغ

دیر بُرزیں کوہ سرے ۽ ہیل وندی دل جنغ

دڑدناکامیں دلے ۽ سرگرغ

دڑدزیندے بے سمائی

سیگھ بانگھ ۽ ویل بوگ

دڑدجیڑودل گرانی پروتاں بے باوری

دڑدمنانی واج، دزانی دھر لیس ۽ شاذ ہی

دڑدیر گندیں اصیل ۽ تلو سغ

دڑداوڑ۔ سنگیس، نہ گند و خیں مڑانی جار، ڈاہ

دڑدماثنی دعا

دڑدچکانی شہ دیر اشاند باند

دڑدپیرین ۽ شہ دیرائی گزغ

دڑدعلا، میر ۽ سردار ۽ تلیانی بلغ (۲)

دڑدناو سیں غریب ۽ سمبرغ

دڑدنو خیں زیند آشوب ۽ توار

ہر شے شمشیتِ تی برے

یادانی کئی کل نہیں ترمپ
 چوں نرم نرم میں سازے ء
 مرشی مئے دلبنداں شل انت
 تنیغیں تانہہ آفیں دلے
 وشیں گمانی جیور انت
 اونڑ کیں (ا) تی مو نجھانی رغام
 ہیڑتیں دروشم بارغیں
 بالاذلائیں شنزغ انت
 دلڑی گنوخیں تلوسیت
 داریت گٹیں کولہرے
 ہر شے شمشیتِ تی برے
 راجء غلامی لنگھڑی
 رہکء عداویں زندگی
 خواری کشانی بے وسی
 ماٹء گہارء سڑدري
 چکانی محتاثریں دلیل
 انڑسانی جنیہارغ سبیل
 بریں رواجانی وکیل

چاری ماں مہرانی سرے
 ہر شے شمشیت تی برے
 زاناں تو استے زندگی
 و شحال ءوش نامی منی
 شمالا ترا پچی موا
 راج ء غمانی چے غم انت
 تو لڈغ ءے ڈیہہ لڈغ انت
 تو کندغ ءے سل کندغ انت
 تئی دید ہر ڈکھ ء علاج
 کانی تئی مہر ء انقلاب
 باریں جدا یا سنگت انت
 پر مادوئیں زیند ء مراد
 پر مادوئیں انت زندگی۔

پر تو منماں پر ماہماں تو آچشے

کس نیست انت تو ہم نیے
 چونیں سیاہیں ساعتے
 من ایکھواں تو ایکھوئے
 چوں کہ یہ دیریں آچشے
 تنہا بل ایت
 رائی روخنے آسرا
 نہ دیر نہ نزنخ بیت
 زیندء ہے کل حاصل انت
 (ارمان یک پیلونہ ویث)
 گریوئے پچے مونجھاموی
 پر تو منماں پر ماہماں تو آچشے

مناں مئیں نام ء گوں پنج بیارات

اغہ مئی یکے جذائیں جنڈے
 جذائیں زنیڈے ء جذا مراد انت
 مناں مئیں ناما گوں پنج بیارات
 دردیک انت تہ سنگتی بوں
 اغہ جذا انت
 مناں منی نام ء گوں یلہ دئیٹ

مسلم باغ 1977ء

گواشیننی

گواشیننی یہ لوزے انت
 بلے جوریں بذیں لوزے
 وہارے زاری ء شہ زہر نیں لوزے
 بے نام ء ننگی ء شہ ہم بذیں لوزے
 خواری نیز گاری وش ترین لوزانت
 صبر ہم وش ترین لوزے
 بلے بیلاں
 گواشیننی بذیں لوزے
 بیائے درکنوں اے دژمن ء جورا وطن ء شے
 کتاواں آس دیمادؤں
 اے لوزاشیر دؤں معصومیں چکاں شے

ڈیرہ غازیخان 1980ء

وَبَيْتِيْ اَوْجِهْ رُبَّكَ

(ترجمہ)

گندوں
 مالم گندوں نی
 روشے
 کہ ہما نہی وعدہ انت
 شماں بندات ء
 ہے فرمان انت
 اے ٹیڑ (۱) گرانیں ظلمانی
 روں (۲) پُڑز پہوئی (۴) بال گرانے
 مئے گوزورانی پا ذبنا
 شہ تر سا پریں ڈیہہ لرزیث
 زورا خانی سرچکا
 کڑ کو خیں (۳) بلو خیں نفت کفیث
 وخت ء کہ خدائی پاکیں ڈیہہ
 شہ بُتاں پاک کنزہ بیت

مئے ونڑجاریں محرومانی
 یہ شرف دئے زیندء دست کفیش
 اے پاغ طرا اے تخت بلا
 گل حاخانی سرا جہل کف انت
 یہ نام خدائی روسر کیش
 آں ہر کھے دیر انت نزیخ انت
 آں سہر اہست انت اوڈھر (۵) دہ
 آں تو استنئے آں من استاں
 انا الحق ء ٹونک تو ار رذیش
 آں تو استنئے آں من استاں

مئے انٹرس نمیران انت

نئے استاری ہیلے
 نئے ماہے امبازیت
 مئے ڈیہہ ۽ راہ کشکاں
 محسوم (۱) وتی مئے تئی
 کوہانی رہے جُزے
 کورانی دلے جُزے
 مئے جُہدے گہیں نشک ۽
 ہر رند نمیران انت
 مہرانی بیاز لفاں
 قہرانی سر اشگیں
 جورانی ابد مانیں
 تہلی دہ نمیران انت
 مئے عشق سلامت بات
 دردانی دوا درمان

اوتاڪ نهيلاني (۲)
 مستاگ مر اذاني
 تئي سوز نميران انت
 مئے ساز نميران انت
 اے باغ سلامت بات سُھريں گل ۽ لالاني
 رندے يليں اوبادگ
 ورنانپذي وزان انت
 مئے انڑس نميران انت
 مئے خون نميران انت

میں دل منی مسافر

(ترجمہ)

میں دل منی مسافر (۱)

زور اورء حکم انت

من تو وطن ء بلوں

دیریں زراں روں ٹلہوں

داروں پراتاں (۲) دانہاں

ہر وسے (۳) دوارے

رندے پھڑے ء سربوں

یارے وکیلے کسے

رائی رو خیں جاہے

داتیں وطن ء ڈسے

ناسو ہویں دوراں

مار روش شف کنغی

وخت ء ما اید اندوں

وخت ء ما اوذ اندوں

شاربے چے گُشاں کہ چون انت
 دردانی شف عذا وانت
 پرماہے دہ لکھ ات
 ار لیکھوے شتین نوں
 مار (۴) موت ہم وش ات
 یہ باروے مڑ تھیں نوں۔

بندی خانہ

اے بھت (ا) مز نیں سیاہیں بڑزیں
 ”منی“ ”تئی“ ”تئی“

گنہگاریں

دو حرف نشک انت

دو حرف بشک انت

ڈیرہ غازیخان

تو ایکو ایسی نیے

سنگت منی!

گیمر تلگیں، چیا تراناں کپتغے

رکاں بیار دئے چُکغے

مہرے مناں دستا شہار

چماں وتی گل گل مہ خن

موجھاں پچھے لائے (ا) دلا

بے باور ریں روش وشفء

سنگت منی!

گیمر تلگیں چے تراناں کپتغے

انڑساں ماں چماں بیڑ دار

لنٹاں پہ نر میں مسلگے

نوخیں رواں دئے زیرے

وختء سروزیں ہیل ساز

تئی ہنی گلیں موڑ دانغے

سنگت منی!

گیمر تلگیں چے تراناں کپتغے

دستان تھر جن ہنیاں

چماں سریمگ کن بیا

زلفاں لڑی گیوار کن

کس نہیں وتی زڑداسوا
 سنگت ملورء رچکئے
 سنگت منی
 گیمر تگیں چےء تراناں کیتنے
 کسے شواذء سڑدرانت
 کسی گراشف شام نہ انت
 جانء سترء پوشغا
 کسے پہ ڈیہاں رُلغ انت
 دنیاڈراہیں پھلغ انت (۲)
 توایکو ابرگ نئے
 سنگت منی
 گیمر تگیں چےء تراناں کیتنے
 مہرء گنوخیں لکھ ہزار
 ڈیہہء گرلغ انت رُلغ انت
 جوگی شلوخیں رولی انت
 من ایکو امجانیاں
 توایکو ایلیا نیے
 سنگت منی
 گیمر تگیں چےء تراناں کیتنے

غم محن غم محن

دڑدساہی کن انت

غم مہ خن غم مہ خن

یار بھانرو (۱) کن انت دل دہرو انسریت

غم مہ خن غم مہ خن

ہاز غیں ٹپ دل ۽ روشے ۽ پوش جنت

غم مہ خن غم مہ خن

پٹی سیاہیں رغام، شف گزی کھوشنتیت

غم مہ خن غم مہ خن

نوبی موسم بلے

غم مہ خن غم مہ خن

اومان

(ترجمہ)

مناں یقین نہ انت کہ معجزہ بنت
 بلے اے دلڑی (۱) گنوخ لوٹیٹ
 شہ گنجیں گیزیغا
 موت روشے، فناء راہاں مئے سنگتی بیت
 درغاں (۲) ڈولے اے موہ رشین
 من واز گڑدے کشیں، شینناں
 وتی شلی آر گونکھ داتیں
 مئی لال باڑا (۳) بی ہمسرے ء
 تہ باندی ننداں تئی درد فانی
 مہ ویٹ

ڈھاکاں (۴) ولاں مدامی نادیشیں بیر انیں مز لانی

لوز بزانٹ: ۱۔ طلب بونگ۔ ۲۔ دلڑی: دل۔ ۲۔ درغاں: دریگتاں۔ ۳۔ باڑا: طلب۔ ۴۔ ڈھاک: کوہے تہا ولا،

حمید جان ء نذر

من روشے نواں گڈ تر ا حال بیت
 لال دستاں مل ے
 حونیں انڑساں شل ے
 گوانجن ے
 بل من دیریں مسافر ہماں منزل ے
 شوذ (۱) گڑدغ نویث
 من انڑسانی سوریں زرے جاگتھ (۲)
 دیریں گوانکھے پذا
 لوغ اشتوں وتی ویس (۳) اشتوں وتی
 لال تئی خاطر ا
 جان پیلوشتہ موسم ے سکیہاں
 ترونکلاں شافتہ یار بر بیدہاں
 تانہاں داشتہ سولیبانی سراں
 گونشتوں پچی مو اتئی غماں وزتاں
 ہمے در در روشے رو (۴) درماں ٹھیث
 زہر و شان بیث
 روشے روزانگے
 کسے دیوانگے

مئے نژازیل داث
 تی برے سمبریث
 یات گیری شوانک
 دڑوڈ کھئے رنگ
 سوز، وٹشیں تہاں
 ساڑتیں کوہ سراں
 ناتما میں اُمیتے گہیں مزلاں۔

لوز بزانت: ۱۔ شوڈ: شہ اودا۔ ۲۔ جھاگشہ: پارکشہ۔ آف ء شے گزگ۔ ۳۔ ولس: جر، لباس، گڈ۔

دوہمی بہر

ہے عشق لکھ انت

شاعر-----اللہ بشک بزدار

سال-----2007

ہماہانی نام ء
 ہما گنگد امیں نزورانی نام ء
 کتاوے قلم ء ہنرانہ زاننت
 ناں وستاذ علم ء
 ناں لوزانی شاندا ء
 بلے زیندا ء معنا گہیں لوز ”گن“ ء
 گشنے آزر نش

ماگنوخیں کہ ڈیہہ ءِ راہِ اشته

برائیں بُزدار!

دروت! راستی ایش انت کہ من چہ بندات ءِ تئی وام داراں۔ تئی لچہ ءِ ہر
وہد ءِ منی دماغ ءِ تہازیرے ہور کیں ہند پُر کتگ انت ءِ ہٹوں کہ گوں تو دو جبر
ے موہ رستگ نون بوت کنت کہ ہے وام داری ءِ مارشت کمیں بہ ترہیت۔

ڈکال ءِ بالادتاں اے حد اُستگ کہ برے برے من پگر کناں کہ مارا
وتی لبز انکی ءِ پگری چیدگ رنگ کنگ کپنت۔ بلے چے کُت کناں؟ منی بستار
بس ہمیش انت کہ شرّیں شعرے دیوانگے آں، لبز، خیال ءِ مارشت ءِ ہمرنگی ءِ
گنو کے آں۔ ءِ دیوانگاں کدی رہند ٹہینتگ؟ غلامانی دود دانکہ زندگ انت۔ در
آمدیں رہندانی سنگ ءِ چیراموتک ءِ زیرنت کہ منی ءِ تئی زبان انت۔ اے تئی
کمال ءِ منی نیک بہتی انت کہ تئی وانگ ءِ رند من مہتریں چکھاء شوہازادر کپگ
لوٹاں۔

تورگی و جبرے بلے راستی ہمیش انت کہ بلوچی لبزانک ءِ تہانگد ءِ کمی ءِ
مے چیدگ اچ ما اندیم کتگ انت۔ بلے زمانگ ءِ یک شیواریں دا بے ایش انت
کہ ہر عہد وتی سوار ءِ پیادگاں وت نشان کنت۔ چاگرد کہ منی ءِ تئی، سنکیں انت
ایشی ءِ لبزانتاں ءِ وتی آپ ءِ توشگ وت زورگ کپنت۔ چوشیں کسے نہ گواہیت
کہ پہ اپیتگیں تہنایاں دردے کلوه بکنت، رازے بہ پر ریجیت، درے
بوجیت۔ بلے تہاری ہمنچو بز تر بیت جم ہمنچو گیشتر پھریزگ کپنت۔ شپ ہماں

حدّ ادراج بیت باند انت و ابانی امباہماں حدّ امزن بہ بیت۔ چہ بے پدیں بٹاکاں
سنگینیں مونکے شر ترانت۔ بلے کئے بہ ڈسیت؟

کئیا جبر بکنت۔ لبزانک ء بابت ء سلا متیں جبرے دیم ء آرگ ء حاترا
ہماں رُژن ء ہماں مُیم کہ لازم انت، آئی ء شوہاز مادیر انت کہ یلہ داتگ۔ اے
راہ ء مئے وت ساچیں لیکہ ء گر زانی ہمنچو کاروان ہر روج گوزان انت کہ مُج ء
کوہے رُستگ ء ہیچ درانہ کنت

یار ء بالاد اُسارتوں روش شف

نام سینگار توں میڑواں جُگہاں

آندیں کیفے خماراں شہ پذ کفتغاں

دیتوں وت میتغاں یار چنکر کساں

لبزانک یک سکیں نازر کیں چیزے۔ لبزانکی درانگازی لچھہ ء دروشم ء بہ
بیت یارم ء ہمنچو نازر کی ء کہ گشگ بیت، گوں ہمنچو شیواری ء پڑ رہچگ ہم
لوٹیت۔ نوں بچار! تو وتی یک پر بندے دیماکن۔ آئی ء تھا لہنتیں چیز الم بنت۔
بزاں کہ ہست ء روانیں زندگی ء آئی ء سیالدری، مرچگیں چاگرد گوں وتی
تو امیں رنگ ء رپکاں، زبان، خیال، مارشت، روج ء نادزسی، شپ ء واب،
گوستگ ء اندیمیں روچانی رُژن ء سہرائیں ٹپ ء باندات ء بشارت۔ اے گل
ہوار بنت۔ نوں یک گواناپے ء دیم کاینت ء تئی پر بند سرجم بیت۔ نوں ایشانی
نہاد بندوک ء راہم ہمنچو کو اس بوگ لوٹیت۔ کہ آں ہمے یکیں شکل ء تھا
درستیں جتا جتا میں ہو ردگاں در بہ گیحیت ء آہانی نہاد ء بہ جنت۔ اگن ناں گڈا
اودا ء شکر ہمسنگ بنت ء تیوگیں راجے ء علمی ء پگری چیدگ اندیم بنت ء
لبزانک وتی قبلہ ء گار کنت۔

بُزدار! ہر زبان ءِ وتی شیر کنی یے۔ ہر نوکیں دَور شاعر ءِ لبزانت وتی کو نہیں مڈی ءِ شوہاز ءِ در کپنت۔ ہر زمانگ ءِ لہتیں شاعر ءِ لبزانت المابنت کہ وتی تَن ءِ چہ کلاسیک لبزانک ءِ موجودیں بُزہاں آپ کنت۔ اے چہ وتی دَور ءِ لبزانک ءِ جتا بوگ ءِ ارزاں ترے جہدے کہ زبان ءِ تہا بو تگ ءِ پیدا ک انت۔ بلے چوشیں شاعر ءِ لبزانت کم ودی بنت کہ وتی زبان ءِ شیر کنی ءِ گوں ہستیں باریگ ءِ تب ءِ ءِ گوں زمانگ ءِ راہبند سازیں رنگاں ہے پیم ہوار گنج انت کہ وتی جتائیں بستارے گیشین انت۔ ءِ تئی شعر ءِ تہا اے صفت من باز دیستگ۔ ترا وتی اے داب پہریزگ کپیت۔ پہ و تا، پہ مناں، پہ بزگیں بلوچی ء۔

آمڑد کہ شعر اا گشت

وت موہری داوا گرنٹ

اے شعر داں روتج مروچی چاگردی رنگ ءِ چارگ بوتگ۔ اگس ما اے شعر ایشی ءِ لبزانکی ءِ نگدی بزانتاں (کہ ایشانی تہا چاگردوت ہم ہوار انت) معنا بکتیں تہ مروچی شعر مئے چم دیست ءِ ابید گوں مئے کرد ءِ ہم گہتریں وڑے ءِ دو چار کپتنگ ات۔ نثریں شعر دو سبباں چہ چاگردی زند ءِ در آمد بیت۔ یکے اے حاترا کہ چاگرد ءِ تہا اینچو سکت مہ بیت کہ شعر ءِ نزوک ءِ بروت، دومی چاگرد وتی گزرانی حصار ءِ ہنچو بُز بکت کہ ڈر چک گوات ءِ دعاء بلوٹ انت۔ بد بہتی ءِ مئے کر ءِ دوئیں سبب است انت۔ پے خاطر اشعر ءِ لبزانک چورہ انت۔ ءِ چورہ ءِ ساٹگ ءِ تیمارگ ءِ گیشتر حاجت بیت۔ اے تیمیں جاوراں میں سلاہ گوں تو ہمیش انت کہ پد گوانک ءِ امیت ءِ مدار۔ زیبائی زندگی ءِ مسترین نوان انت۔ آں ترا مشکول ہم کنت ءِ تہینیت ہم۔ بلوچی شاعری ءِ تہا اے تیمیں درور باز انت کہ ہے در آمدیں چاگرد ءِ دل ءِ تہا وتی عکس ءِ جوڑین انت، چمانی تہا شہم کن انت۔

اے ہماں شعر انت کہ چہ چم دیست ء سیمسراں ہماں دیم بنت ء گول بنی آدم ء
مادی ء روحانی کرد ء ہم کو پگ بنت۔

اچ لطیفانی پلوا کائے
جی سمین بے پول ء بہشتی ء

(جام)

اے مرگ کہ شپاں نیم بال انت
بالاچ ء کمان ء تیر انت۔

(بالاچ)

نئے پہ دوستاں سیت ء نہ پہ دژمنان تاوان
چہ تلاہیں برچانک ء پُرسنتگیں سگاراں

(سید)

درور دگہ ہم باز است، بلے اے بس تئی مزنیں شاعری ء تہادز کپت
کننت۔ برے برے تو ہم ہے پیا تران کن ء۔ بیاترا تئی یک ء دو بنداش
کنائیناں۔

کونجاں دے ذی بیرو کتہ
دات ایش جیذاں ولرے
اربت کتو سر گپتغنت
شانیں سوادى رہنغے
روشے بیا مئے گندغا

یا اے بندے سیل کن۔

بیاترالا لیس وطن ء وڑ دیاں شارے اُل
 بیاتر ماتیں زبان ء مونجھ سوگات ء دیاں
 بیاترانی لاناں بند سہریں بیر کاں
 بیاتر مہر ء یہ نوکیں چلے دستا دیاں

دگہ چار ردوانکہ گوشدار!

زیند بارے توئے

زیند بارے مناں

عشق سر بار مئے

گندرو شے نواں نیم راہے دُرہے

بچارے شعر ء زیبائی ء تہا ہمنچو واک است کہ وتی چاگرد ء رگاں ہوار

بہ کپیت۔ در آمد نہ زمین انت نہ آزمان، نہ کور انت نہ گوات انت، نہ موسم،
 بس دزے کہ در آمد انت مجے کہ مہمان انت۔

چہاں آباد تئی دو جہاں انت بلے

یکے وہم ء جہاں

یکے رنگ ء وطن

یکے مہگو نگیں یار دیم انت گُشت

دومی دل تئی زریں

زر کئے ء سودثہ

مئے غم ء وڑت ء شہر نیراں شلیث

بُزدار! منابس گوں توچندے جبر کنگلی ات۔ مانچو دُورتہ نہ ایں کہ تئی درد

مناں سماہ بنت ء منی توار تئی گوشاں مہ کپیت۔ وتی زمین ء زمانگ ء بار

زور و کانی حاترا مستریں آسراتی انت۔ گپ کنگ لوٹنت، دردنا اینگ کپنت۔ کئے
 وتی جاگ ء تہا چنکس ٹپ چیر دنت جھیر ہے نہ انت۔ مہلوک ء ہر کشک
 مچینتگ، ہر راہ پولنگ کتگ بلے لبزانک وتی حاترا چیزے نہ چیزے پیش
 گجیت۔ مئے ارواح مئے زمین ء ابید ہچے نہ انت۔ پمیشک ہماں سہتاں کہ تئی
 ارواح جبر کنت مناں منی زمین ء وشبو ہنوش کنت۔ بچار ہے کونجاں کہ ذی بیرہ
 کتگ ات، مرشی پدا و اترا تگنت۔ ایشاں ء زمین ء مہر کس ء نہ وانینگ۔ بلے اے
 سفر نہ اوشتیت، پرے حاترا کہ درد مُرت نہ کنت۔ گڈا باند انت کہ مئے غم
 اوں، منکیں مہ کنت۔ شہمے لہرے عکسے ڈروشمے ہرچی ء کہ تئی گورا اتک وتی زیر
 ء بہر ہوار گج۔

ما باز زور اوریں زمینے ء پسماند گیس، زمین گوں ما گلگ ء پیم نہ بیت ء
 آگس ما ایشی ء حق ادا نہ کت گڈا کجاروئیں؟ کئی کٹ ء سرا ایر کنیں؟ پمیشک رژنا
 تریں راہ مہرینگ انت۔ زمانگ گوں چمانی کڈہاں ہم کیا س بیت ء گوں پادانی شہار
 ء ہم۔ بلے زمین وتی امباز ء دلے لوٹیت، ارواح چاریت۔ ہے حاترا مہر تئی انت
 درد تئی انت ء مہر ہم تئی انت۔ ہر کشک تئی کشک انت ء منزل ہم۔ اید ایک
 شعرے مناں گیر آہگانٹ۔

یارز وراورے درے سجدہ

مئے نہ رسم انت نہ دود کوہانی

ما گنوخیں یا ڈیہہ ء راہ اشته

آگس اے شعر تنہا اولی دوئیں رد بوتیناں مناں باور نہ بوتگ ات کہ تئی
 انت۔ بلے سیمی رد ء اے شعر تئی کتگ۔ پرچا کہ تئی درد ء درشانی ء راہ ہمیش
 انت۔ توہر جاگ بروئے وتی واتری ء کشک ء نہ شמוש ء۔

منی خیال ء اے بدی یے نہ بیت اگس من بگشاں کہ گوں وتا نیکی کنگ
ہم مز نہیں توکل ء توفیقے لوٹیت۔ پمیشکہ ہر وہد ء کہ موہ رسیت گوں وتا نیکی بکن
پرچا کہ ماتئی وتی ایس۔ بوت کنت ایشانی مژء بگندیس۔ ماہر کجا بروئیں مئے چم وتی
حاک ء تہا پچ بنت۔ گوں وتا سفر کنگ لاچاری یے ء اچ وتا سفر کنگ ء قربانی ء
رند مردم مردم پشت نہ کپیت۔ بنی آدم وتی اولی روچ ء ہم انچونا بود نہ بوتگ کہ
مقصد ء یل بدنت ء وتا بہ پہر یزیت۔ چیا کہ زندگی بس و ابانی در گاہ ء سرا جہل
کنت ء چٹانی اگدہ دگہ جی انت۔ پد اتئی ازم ء چم رژنانت۔

سلامت بات ء

ء

تئی زبان سلامت بات

منیر مومن، پسنی

26 / جنوری 2007

ہماہانی نام ء

قراناں بغل ء سُغنا شتغنت

وتی سر بغل ء کتوگرڈ دتغنت

ہماہانی نام ء

کہ جیلاں شتوزیند ء تاوان زڑ تیش

ناں کشتیش ساہے

ناں دانہے، پراتے

ہماہانی نام ء

دروغیں دلیلاں گہیں منزلانی گواچی کتغنت

وتی جاہ، دواراں

نی سوہونوی انت

ہماہانی نام ء

سچار انت

بلے زہریں بوڑی چرنت اش

پدیغاں

ہے شوش، وزت ورنت اش

ہماہانی نام ء

کہ انصاف لوگارونت شودا

شرفاں شہ، محروم کائینت

دروہانی، کستانی
 سوغات کارنت
 ہماں گنگد امیں نزورانی نامء
 کتاوئے قلمء ہنرء نزان انت
 ناں وستاز علمء
 ناں لوزانی شاندرء
 بلے زیندرء معنا گھیس لوز ”کن“ ء
 گوشے آزر نش۔

ناستاری ہیله

ناستاری ہیله
 ناما ہے امبازیت
 مئے ڈیہہ ۽ راہ ۽ کشکاں
 محسوم وتی، مئے تی
 کوہانی رہے جُزرات
 کورانی دله جُزرات
 جہدانی گہیں نشک ۽
 ہر رند نمیرانیں
 مہرانی بیاز لفاں
 قہرانی سر اشنگیں
 جورانی ابدمانیں
 تہلی دے نمیرانیں
 مئے عشق سلامت بات
 دردانی دوادرمان
 تی سوز نمیرانیں

مئے ساز نمیر انیں
 اے باغ سلامت بات، سُہریں گل ء لالانی
 رندء یلیں اوبادگ ورناپذی وزان ات
 مئے جہد نمیر انیں
 مئے حون نمیر انیں

ملوکیں دوری

بہاری برمشے، کوشے، درینے
 ہو رما توے
 یا احساسء ملوکیں دوریانی و شیں گونافے
 ملا مے، تانہے باریں
 نہ زاناں
 وختءء دلڑی زہیری موتکاں داریت
 وفاء بے وفائی قصواں کاریت
 گرے ایت بام رنگادے
 برے کندیت
 ملامء ڈوہ ہمانی بہر کا نیت
 آں کہ زانیت اش
 وتی زہراں اے سنگت کئی سراریشننت؟
 وطن موڑیں
 ز بہرنت جہنوراں سگاں
 بزہ کاریں نصیوانی
 اے چونیں درشماں گندات
 پُرشنتہ ہر جا ستارے
 ماجیعء لائیتہ اشنتہ

گریتہ کسے ء روشے
 گورتیں نوذناہائی
 اغہ کسی مڑتہ چکے شذا، شہ بے علاجی ء
 ماسوگانشتگلوں سالال
 اے جاگ گوپتغیں مونج ء غمانی، درد ء سوزانی
 ناشاہی داتگلیں دادے
 نامیری بستگلیں پانغے
 اویاراں!
 نورچم ء دیدغانی دھیرواں زیندے
 سوادوریں دلے یا آزگیں جانے
 گورماچے شہے ایریں
 آں نیٹافیں
 آں کھوڑی ایں
 اے کیف ء کدہ انت پڑیں
 جگرے خون ء انڑسانی
 شے مہرانی شے قہرانی

23 / دسمبر 1987

(ہفت دسمبر ء بازیں سنگتانی چہ مرکزی کمیٹی ء اجلاس ء واک آوٹ کنگ سہرا)

گرؤں بیراتہ بیراں بوں

نہ زاناں تیر کئی مان انت ترانو گلگیں ورنہ
کیا کشتہ

پسل اے دژ منی، کست ءسیالی، جور ء زهرانی
کہ مرشی

دژ مناں جندے براتیانی

براتاں زحم دستائیں

سلاہ بندیں پہ مئیں کوش ء

حذاکنت

دست ہڈ باتنت

براتاں گوں مڑوخانی

حذاکنت

زحم گنٹ باتنت

وتی سنگت کشوخانی

سلیم بانگھ ء جاشکو کیں امانے، سوب ء مستخات

گہیں ہیلے بلوچانی

سلیم ء خون مے خونیں

سلیم ء کوش مے کوشیں

برآت ات مئیں

برات آت تئی
 سلیم ء مات مئے ماتیں
 سلیم ء گہار مئے لجیں
 شلو خیں انڑس مئے مات ء گہارانی سوالی انت
 پتانی پُر شتگیں بانزر
 گہیں کوفگ براشانی
 ہماں موتک کہ
 بولان ءے گواتانی سر اشنگت
 سوالی انت
 اغد چوشیں موی موت ء
 گرؤں بیراتہ بیراں بوں

مہرانی ہم رنگیں شلی

مہرانی ہم رنگیں شلی
 بامءِ جلشکو خیں دلیل
 نرمیں بہارانی سمیں
 وشیں وہاوانی سبیل
 روشے بیامئے گندغا
 ہنی گلکیں ناں لڈشہ
 اعتبار ساکھی بانڈواں
 مستیں ملنگی نشتغاں
 ساگی لڑو خیں دیرواں
 روشے بیامئے گندغا
 کونجاں دہزی بیرہ کتہ
 دات ایش جیذاں ولرے
 اربت کتوسر گپتغنت
 شاغیں سوادی رہنغے
 روشے بیامئے گندغا
 تئی داتگلیں مہرء ولی
 نشکاں گریتہ زارہی
 مینتہ یہ سابسستی ولے

یادے گہیں گل رُسنگت
 روشے بیامے گندا
 گیزی شغانی میتغوں
 جگئے ملای میتغوں
 چکاں گنوخاں کندتہ
 ہئے ہئے کتہ مئے امسراں
 گیر آتکئے کقتہ دلا
 روشے بیامے گندا

نشکانی گلیں ڈیوا

مئے نشکے سہرائیں ناں جاں پُشتارندے
 تئی مہرء سوگاتیں
 یہ دوریں بشکندے
 یانیم شفائے نالغ
 یالوزانی پونغ
 توچے زانئے مرشی مئے سارتیں ساہانی
 یہ دیرزریں پاندے
 کئے روشاں ساچاں کنت
 تُن، گرم لوآرانی
 قہرانی، عذاوانی
 اے وخت ستر جورنت، مئے بہراہے بیتہ
 اوباریء سقر اطال
 اے زہرورغی غیں
 کندانا گریوانا
 شف روش کنغی غیں
 مہرانی گہیں چیدغ راہانی سراجنت
 ورناپدی گیر آرت
 حانی گلیں ویچارنت

کئی رند نمیران انت
 کئی نشک جلیشکاننت
 بلِ روخ موی کُنڈے داں دیر بلنت زاناں
 انڑسانی نمیرانیں
 مہرانی جلیشکو خیں
 نشکانی گلیں ڈیوا

7 اگست 1988

نال اقرارے

نال اقرارے نہ وعدہء نہ شاری پلوے شانده

سیاہیں شف گوژی باریں

دے بامء حال چے بیتیں

کنےء مئے ایکوی دیتہ

کنےء مئے سڑدری دیتہ

شواذء سڑدریناں پہ

یہ بانگہء ہیل بل بازیں

گرا نیں لیکوے رندا

دے بانگہء حال چے بیتیں

مالاچاروں، شابے وسے

اے قصوباز کہنیں نے

گریتہ ماکتہ نمبیں یہ ڈیہہء

کھلغا بازیں

وطن سوزیت مئے آخر

داں روشا حال چے بیتیں

بیاریں سرے نندوں یا بڑزیں کوہ سرے جالوں

گوں گیزیغا ترانی بوں

یا ایکیں مز لے چاروں

نواں سر بوں دے استاراں
 یہ نو خیں چپیزغے بندوں
 بلاہیں مز لے دیما
 داں سالاں حال چے بیتیں
 تئی نالغ نیم شفی پاساں، تئی ہونگارغ تئی دوروخی
 پہ گیدگ ء سوادے بل
 یہ ڈکھے مئے دلارو خیں
 لدے سوشیت ء پیلوشی
 حذائیں حال چے بیتیں
 بیادستانی ٹالاں بُرگوازیں اے زمستانا
 خداکنت ڈیہہ پداچریت
 نواں گچھ رذی نو خیں
 لُرو خیں سالے ء گڑدے بیاء بُرغ ء لوٹے
 خدائی اوڈھرے پولئے
 نہ زاناں حال چے بیتیں۔

بلے مازیند نامیستہ

گنوخیناں مامستیناں
 نہ زانتہ عشق چیں کارے
 گو نشتیں لُدغِ نایں
 گو نشتیں کندغِ نایں
 تی چُٹی پلوئے شانده
 تی بشکندئے

تی رندانى جنغ نایں
 گنوخیناں مامستیناں
 نہ زانتہ

زنید آرا میں
 تی لونغِ راهِ شوہازا
 وتی سر کولراں گندیت
 گنوخیناں مامستیناں
 نہ زانتہ عاشقی چے ایں
 گنوخى تلو سغِ چے ایں
 شُشغِ چے ایں
 یاہر روشِ مرغِ چے ایں
 انہ روشے مرے، گڑدے

سوہاں شنگ کنت لامباں
 گمان ء کسے مونجائیں
 جڑی روشے گواریشے
 گوشے کسے ماں چٹائیں
 انہ کسے سولینغے وتی ڈکھ ء سوالے جنت
 گنشے بنداتی پنڈ و خوں
 شہ مدال لنگڑ ء پڑدر
 سیال ء مہر محتاجوں
 خدائی روشے ء دیتہ
 ما کسی چھے نمبیک ایں
 تہ پر مانوح طوفانیں
 چوں وخت ء سردریں کسے نگاہانی سراچریت
 تہ پاغانی زلغ ء سمبرنت مئے دز گوزوریں
 یا کسی اش کتیں لاچار یانی قصوے حالے
 قرار انت کھرغ ء مئیغا
 گوڑتہ ظلمے ء کسے یہ ناو سے شتہ جیلا
 بزاں گیور تغوں مازیندغا
 مات ء وتیغاشہ
 شہ بڑزیں کوہ سراں ڈیہڑی کتہ دوریں شواکے ء
 مانیراں پکغوں پہراں
 ہزار نازیں جتہ زیند ء رواج ء ظالمیں زہراں

ماسوزاں نشتنغوں سالان
 اے باریں عاشقی کاراں
 ملوکیں دل سُنتہ ساراں
 نہ زانتہ ماگنو خیناں
 خیال ایں تئی؟
 وطنے بزگیں ڈیہہء؟
 وتی زیندرء، وتی راجے
 بلے مازیندر نامینتہ
 تئی چُچی پلوئے شاندرئے
 تئی بشکندرئے
 تئی مونجانی،
 تئی انڑسانی
 تئی مہرانی
 تئی قہرانی
 گلیں نامء

انسان ۽ نصیب

شهر

مخلوق ۽ جذائی ایگوی

کوہ

لاچاری غریبی بڑگی

شهر

زیبائی ۽ زیبائی ملار

کوہ

معصومی و گنگد امی، تہار

شهر

جر ۽ بیگواہی، تلوسغ

کوہ

ہیل ۽ شرف مندی سمبرغ

شهر ڈکانی زرے

کوہ غریبانی دے
 شہر
 موجانی و پار
 کوہ
 ناوسی، ازار
 شہر انسان ۽ نصیب
 کوہ
 آزاتی دلیل۔

5 جنوری 1989ء کراچی

گلوہ

سنگنتاں ہمبلاں
 دیر پاندیں زراں
 جُزغاں، مزلاں
 لُدّغاں، کندغاں
 من شے ہم گام تاں
 من شے ہم نام تاں
 من شے رازے شری
 شامیں ڈکھے شری
 ہاں گواہ ات منی
 لوٹتہ ایمنی
 من پہ پلپیں وطن
 اُستمانء گلپیں
 نئے پہ میں خاطر ا
 موجیں زیندء جن ات
 کسی چکے کش ات
 کسی ٹیکے زن ات
 جو ریں دژ من منی
 بوڑی سازو گرنٹ

تیرے سوداگرنت
 آں شے دستانہ انت
 آں شے زوری نہ و نت
 ممی سیاداں یلیں
 سنگنتاں عاقلین
 ار مئیں بیرے گرات
 مہراں زیشاں کن ات
 کستاں نیلاں جن ات
 جوراں نوشاں کن ات
 توڑیں لکھاں گُشاں ات
 من فی زیندغ نواں
 زیندغاں، ہاں بلے
 زندگی زیندغیں
 نئے پہ مئیں خاطر
 نئے وتی خاطر
 موڑیں زیندغ جن ات
 کسی مچکے گُشاں ات
 کسی ٹیکے زن ات

بیا کہ؟؟

بیا کہ یادانی چراغاں شہمتہ گڑدیں شفے
 بیا کہ انڑسانی چراغاں بام رنگ حیراں کتہ
 بیا کہ تئی صورت گریں دل تی برے ء بدتہ
 بیا کہ مہرانی سروغا میڑوے بیراں کتہ
 یاد کن ، من تو کُتخ ات کئے وتی رازئے گواہ
 ہاں ! بگوش قول ئے شریخت مئے وطن ء آف دار
 ہاں ! بگوش رازے گواہ انت مئے وتی ماتی زواں
 یاد کن بارغ آں رندی پلوانی بندغاں
 سانوڑی سبست بیڑاں گوں خماراں لڈغاں
 بیا ترا لالیں وطن ء وڑ دیاں شارے اُل
 بیا ترا ماتی زوان ئے موج سوگات ء دیاں
 بیا وتی دستانی لامباں بند سہریں بیرکاں
 بیا ترا مہر ء یہ نوکیں چلوے دستا دیاں

اُمید کجانت؟

اُمید کجانت؟

ماں آزمانء؟

یا گل زمین ءے آں سیم سنداں

کہ روش ءشف

اوذا بام رنگئے

یاد گیرے ءلباس پوشنت

اُمید کجانت؟

گوں موسمانیں؟

کہ جھار کونجانی بیگھ بانگھاں

گوں شاندا بنداں

روخیں آؤخیں ساعتانی

دیننت گواہی

اُمید کجانت؟

مئے حشکیں رگانی بیڑ توخا

شہ قرناں ابدیں

ملوکیں لوزاں

گوں ہم گر نچ انت

اُمید کجانت؟

ماں شاعرانی گنوخیں لوزاں
شلوخیں باندا تء و ش گمناںیں

زراوہاونت

یا بام نامء

مئے جہد کشیں

نفیسیں نیکیں دلاں

پہ آزارے ءر دغنت

کنے ء سہیں اے چونیں ڈکھے

زمین گنگیں

ناں آزمان ء گرا جوابے

ناں شاہدی یے

ناں شاعرانی حدیث دُریں

ناں وید ڈسنت

دراہیں موسم گشنے کہ یک انت

امیت ء شایت چراغ نوریں

دلانی ساستاں

جاہے روخ انت

21 فروری 1995

ڈیرہ غازیخان

شالائى چمّ مه ونت

ايكوى، ياد تئى
 دروندىس دلء
 بھاگ وندىس زرا
 چمّ كه مہراں شلنت
 روخىں نیراں جن انت
 ڈكھاں سوہو كنت
 لوزاں معنادىنت
 لوز بندات مئے
 لوز مئے آسرننت
 لوز زیندء نشاں
 لوز مرگء گواہ
 چمّء جادو گرى
 اژماپولا محن
 چو نىں شوہازےء

مار بستئی، بلے
 زاناں سو ہو کتی زیند ہر پلوے
 مہرء پاچیں گلو
 کوٹ قہرء مزیں
 چمّاں آباد تئی دو جہان انت بلے
 یکے و ہمئے جہاں
 یکے رنگ ء وطن
 یکے ماہ گو نگیں دیم یار ء گُشت
 دومی دل تئی زریں
 زر کئے ء سودتہ
 مئے غم ء وزتے شہر نیراں شملی
 تلوسی
 گیمری
 مہرء قہرء حذا
 نشتعا کند غیں
 چیتر ء شمز غیں
 نر مگیں شو شغاں
 کئے سوالی پہ چے؟
 کئے غنی چے برا
 یابنی آدمء، علم عاجز تریں
 یا خدا خالقیں و ذودہ حیرا نگیں

بیار چٹماں پری، جاہے ڈسے دینت
 جنت ایں مئے بکو
 دیم دُر دانگء
 یازریں اندرا
 آل کہ پچی نہ شنت
 شالا تئی چم مونت

فرار (نیر جہاں)

(ترجمہ)

سنگتوں، ہمبلاں
 کمیں جگات
 نعوشات
 روغات بکو؟
 تانگو آخر روے
 جیلء در بورینے
 سانکلاں آسناں
 بورن انت، من اتیں
 سیم حد ظالمیں جیلء دیما ترنت
 اے درادہ انت
 شاتہ گندت نخن ات ہے سانکلاں
 (کہ) آنہاں ہے جیل جوڑیتنغاں
 مذہبء، سیستانء اے سنگیں تریں

جیل، رنگ، رواج، یا قوم، مزیں
 آزمانا، گواتاں، جیتغاں
 ایشاں بورینت، نخن ات گلین، ہمبلاں
 سیستان، رسم، اے جیلاں کہ ما
 شہ ازل، گھڑگیں یا سینگھارگیں
 درکف ات چے رنگے
 ڈس ات تانگوروے
 اے تہ حیلے کسانیں گہنگار مئے
 نام یک انت
 مایہ ڈول پجارتیں
 (ایذا انصاف، اگر رسی ہر کس،)
 گندے

جیلا (زیلا) درا
 شاپہ انصاف
 چیں گرے دیم دیت
 اوذا ظالم کئے ایں
 اوذا مظلوم کئیں
 اوذا قاتل کئے ایں
 اوذا مقتول کئے
 دژمن، دوست، اوذا کس سنگ نہیں
 سنگتاں ہمبلاں

ارشاجل ات کن ات
 کمیں جکّ ات شہ ایزاروغا سرا
 ہاں! ہمنکر بزان ات گلےں ہمبلاں
 سیم حد ظالمیں جیل ء دیما ترنت
 اے درء دے اننت
 اے درادے اننت

بتگچ: 11 / اگست 1989

(سرجم 23 / اپریل 1995 ڈیرہ غازیخان)

بابا بزنجو

دردء لوغامرشی بلی ناں ڈیواناں آس
 غم نہ وزت کسء توڑیں ہر کہ کشی گوات
 ڈیہہ انت باز نراس او بابا
 ڈیہہ انت باز نراس
 ہر کس پو لی گنڈیں نکاں راہ انت دیرء دیر
 ناں کس جو گی ناں کس سادھوناں کس ناں پیر فقیر
 جرانت لیرء لیر
 جرانت لیرء لیر او بابا ہنچو لیرء لیر
 ناں آں عنقا، ناں آں بابو، نہ ملک گل خان
 نی کئے لکھی ڈکھے دفتر، دردانی دیوان
 سئل گڑ دیں حیران
 سئل گڑ دیں حیران او بابا، سئل گڑ دیں حیران
 تو مئے امبل تو مئے دژمن تو بابا تو میر
 تو مئے اوڈھر، تو مئے جڑسا، تو مئے روخیں نیر
 چون سہیں تی ویر
 چون سہیں تی ویر او بابا چون سہیں تی ویر

ودار

گمان ایں، نیستیں گس دے
 وتی دل در یلگاں کلیت
 گوات انت لیو کنت یاداں
 گنڑی انت ہر گورے ٹلیت
 جوانی گیمری روشے
 خمارانی جڑی پٹیت
 یاوٹشیں دست سالانی
 مئے رندانی پداں اٹیت
 بلے نر میں یہ احساسے
 ودارانی یہ گونافے
 داں زینداگون بی گو من
 داں گوراگون بی گو من

یار مہرانی نغریں دستاں

بیار مہرانی نغریں دستاں
 یار کو لگیں بینگیں رکاں
 ہزار گفتانی شاعریں چٹاں
 بیانگو خاں گوں بیادمانے نند
 تو مئے بامء آں لاغریں شینکئے
 دوریں بندانی دل سراں جئے
 یا خیا لانی بانزراں شنگئے
 نہ گوارے کنئے ناو چیرا
 چوں نہ زاناں! مئے عشقء اروا حیں
 نار سائی عذاب، مونجائیں
 شوق بالادے، پر دُروہائیں
 وائے! احساس درد و ندانی
 دل گنوخیں تر اندر داتیں
 کسی مہرانی مونج آن کیلیں
 کسی راہء و دار آن کچیں
 کسی چٹانی بے اُمیکیں غم
 تئی ہوسء حذائے وارے

شالا کس سئی موات

یارء بالاد اُستار تتوں روش شف
 نام سینگار تتوں میڑواں جگہاں
 آنذیں کیفء خماراں شہ پد کفتغاں
 دیتنوں وت میتغاں یار چنکر کساں
 ہلتہ ہر گورے میں کسانی تران
 نی من حیرانگاں
 لال کنیں من کئے آں، لال کنیں من کئے آں
 کدھے زہر زہرانی زہرے بیار
 وہ وہانی وہے وخت جورے بیار
 کیفء کیفاں شہ بل سرگوزاں، سرگوزاں
 چےء شوشی مناں
 ڈیڑیں حیرانگی
 اے کسانی تران
 یار کنیں من کئے آں۔ شالا کس سئی موات

تاسادے

اے قصوباز، کہنیں نے
 دلچیں آمران پیشی
 گنوخیناں تراں بستہ
 بیائے آدمء چکاں
 جسکیناں یا بچیناں
 سفیتیناں، سیامیناں
 چھڑوانسانء نامادوں
 بلے چوں راست انت مرچاں

پشومانی

بیامیں ناداں، گریوں باریں
دلء گلابانی پاڑ حُشکلیں
اغده سوزنت

24 / مئی 1990

(ڈیرہ غازیخان)

مئے مرادانی منزل بکو آتکھ

دانی چُکھاں جنت مات پت ظالمیں

دانی اُستاد معصوماں زاہاں دینت

دانی ماتاں وتی بچ گُشماں تنگوئیں

دانی راجانی واجہ گشو خیں آنت

دانی ظالم آنت

دانی حونی آنت

ظلم سگو خیں دانی آنت بڑگی

دانی جو فو آنت

دانی لیکو آنت

دانی رکّانی ٹیڑاں ناڈیہی ناچار

دانی ترسء حذائے خدائی آنت

دانی لوزانی معنا و لیگنت ہماں

مہرء جی جانء موسم بکو آتکھ

یارچم تئی گواہ انت وتی گلگلیں
 مئے مرادانی منزل بکو آتکھ
 بر، سنگیں جان مئے گوں ستر پوشغاں
 زہر ناکنت گُشنئے دست ہنی گلگیں
 ہاں تئی زلفانی ساہگ بزنت من اتیں
 تئی وفا ایواڈ کھاں زیرت نہ کنت
 ڈکھ درنگ انت مزیں، ڈکھ شماراں درنت

مُرادے کارواں وپتہ

میں پللیں اُستماں وائیں

دراہیں ڈیہہ

دُراہیں سل

ماں چھیں گوانزگے وائیں

ناں لولی یے

ناں نازینکے

اُمیت ءِ نانا اُمیتی ءِ نانا احساسے

ناپچارے

مُرادے کارواں وپتہ

نڑانی زیل گیمرتہ

گراں وائیں وطن یاراں

او! زانکاراں

قلمکاراں!

شسے وش واپی سلامت بات

بلے بانگھ

چھیں فرعونے

چھیں قارونے

منال سجدہ کنغی بیت

زیند بارے توئے

زیند بارے توئے
 زیند بارے مناں
 عشق سربارمے
 گنڈرو شے نواں نیم راہے دُرہے
 زیند باندیں جنے
 یا گشے ونی یے
 ایسی گوشاں نہ دُر
 پونزنا سُنیتگیں
 رنگ گیمر تگیں
 آسین، انگریں بُول تاویت جر
 ہو رگیں دامن ۽ ہیل ۽ موتی نہ زر
 نور چم ۽ شکلیں
 بخت عمرے ریا
 چوں مہ بتیں بلے چوں مہ بتیں شلا
 زیند بے دروریں
 کانی یے زیمُرے
 نوک ورنائی یے
 نور بشکندگے

مئے ہے ورتاں
 مارنیراں جتہ
 مہلب ء عنبر اں
 کس دے نیلاں مہ جنت
 زیمر ء نو ذبل بامساراں شلنت
 زیند بارے توئے
 زیند بارے مناں
 عشق سربار مئے
 گندروشنے نواں نیم راہے دُرہے
 موت بندات ء غم
 عشق شوہاز ء غم
 بے زوانی غمے
 گنگد امی غمے
 نارسائی غمے
 لوز، معنی، عمل
 واب، وٹشیں گماں
 ہست ء گوناف مئی
 ہست ء گوناف تئی
 من تہ ناپیلواں
 تو دے ناپیلوئے
 زیند بارے توئے

زیند بارے مناں
 عشق سربارمے
 گندرو شے نواں نیم راہے دُرہے
 عشق حرصِ زرا
 لذتِ بامگاہ
 وشِ دیگرنت
 عیشِ امبازگِ
 زلفِ گیوارگِ
 جیگِ سینگارگِ
 عشق منزل سری ما بکو سرکتہ
 نیں شفقے جُزغاں
 گل گورے نندغاں
 پل دے کندغاں
 کئے گشتی عاشقی

زانت کارے گو شیت

کسی بامءِ میئے سر رشی ماہکاں
 مئے تہاریں دلاں
 میڈگاں، کیچگاں
 کوہاں، کیشکاں، ژلاں
 نور زیشان بی
 چوشیں ٹونکے رُدی
 روش استیں تنی
 ماہکانی ہماں نرم نرمیں روا
 دانی باماں شلی
 زانت کارے گو شیت
 ماہکانی ہماں نرم نرمیں روادانی باماں شلی
 اے تنی جندءِ گماں
 اے تنی وہمیں وتی
 نشتغاسازگیں بیسناکیں زراں
 زردہ ہنچوں نیاں
 ایشاں طوفان ماں
 زانئے زیندءِ پری
 جندءِ سینگارغا

گوں دریناں رَجی
 کور دیکھیں دہاں
 زانت کارے گوشتیت
 اُمرہء کر مکیں
 زنیدے روشاں چَری
 دید ویران بی
 ماہکانی ہماں نرم نرم میں روادانی باباں شلی
 وختہء احساس بی
 مئے دلانی تہاں
 وش دلیں صورتانی ہماں وڑتیں
 مہرکء بانکرانی ہماں لڈتیں
 عشق دانی مئے صورت گریں بانگوئے
 شام دانی ودارانی
 صورت گریں
 گر میں ساہانی لہمیں لواراں شُشی
 بوڑریں جاں
 زمستان ءے شف سارتیں
 روحء دشتا تنی مہرء ڈیو ابلی
 ماہکانی ہماں نرم نرم میں روادانی باباں شلی
 زانت کارے گوشتیت
 رنگ گیمر تگنت

دیند

حرص ۽ هوس

جوفوء بنزه انت

چوشين سودا گرنٽ

آس نورا گوشنت

هر كسادار بارنت وتي كو فغ ۽

جھليل آس روخين دل ۽ مرگھٽ ۽

نيڪين جذبہ شُشنت

پاڪين ساعت شُشنت

دست ۽ دستونڪ چي

پاد ۽ پادينڪ چي

نازڪين ساز، سازاني زمير شُشنت

لايلين كاني شُشنت

لڪھ مراداني مستين جواني شُشنت

آس آفال پڙي

آس گواتاں پڙي

آس باماں شلي

آدم ۽ ذات مرچاں تھاراں زري

زانٽ كارے گشي

دل تھارين زرنٽ

ايشاں احساس ماں

ایشاں طوفان ماں
 جاہے سجدہ کننت
 جاہے یاغی ہٹت
 زانت کارے گو شیت
 اے تہاریں زراں بام آسود گنت
 ڈینڑیں چولاں پدانور بشکند گنت

26 فروری 1995

(ڈیرہ غازیخان)

خواجہ فرید شکر گنج
(ترجمہ)

گفتہ پیری روشاں شیخؒ
لٹری ڈیل ء دار
تو نڑیں تی صد سالادھیراں
روشنے پُرباں یار

وفا عقیدہ

وفا عداویں
 وفا ثاویں
 بہشت، دوزہ
 وتی دلائیں
 دلال دروہ ات
 شہ سیت ء تاوان ء زانتکاراں
 حسا وزاناں
 شہ وش زواناں
 شف ء سیاہیں نئے پاسداراں
 شہ واکداراں
 وتار ء سندغ
 گُشنے گران انت
 بلے دمانے
 دلال دروہ ات
 گنوخ جُج انت
 پہ لوزء نام ء
 ناں ایذا مرک ء مراند پچار
 ناں ایذا جو فو

ناں سیت قصو
 محل ناں ماڑی
 ناں ایذا سائے
 ابید مہرے
 دلال دروہ ات
 پہ عشق ۽ نام ۽
 کہ عشق بندات ۽ عشق
 آسر
 شریفیں انسان ۽ عشق مذہب
 وفا عقیدہ
 وفا عداویں
 وفا ثاویں
 بہشت دوزہ وتی دلائیں

18 اکتوبر 1989ء

ڈیرہ غازیخان

عشق ۽ مندر دل ۽

عشق ۽ مندر دل ۽

تو غیب بت خدا

کسے بے چارگیں

کسے زور اوڙیں

لنگڑی تنسوی

وہم کسی دلا

مستری، منگھی

زوم کسی سرا

کسے بولان ڈولامزن اندریں

کسے مکران واجا پراہ سینگیں

کسے مئے یار رازیں غریبے جزئے

بیلی لاوارثے

کلیں درداں وتی نارغنت، عاجزنت

بل منی واجہ انت

میں دُراہاں سلام

شف گزی کوشتیت

شف گزی کوشتی زندگانی
 ایذا ہر چیز لحظہ دمانی
 چے آں ڈکھے کہ داں دیر مانی
 ایذا ہر کس گشتے لاتمائیں
 ایکوا ہر دے ایکوائیں
 یکیں منزل بلے راہ جدائیں
 جی ء جانے زری زندگانی
 موسماں پھیر ولدی ستغناں
 زوم زلیں قہاریں شُتغناں
 ظالمیں سرجہان ء چتغناں
 دور باری شُتہ چاکرانی
 بیار مونجاں گوں ڈیہہ ء شری کن
 یک برے جنء ڈکھاں پدی کن
 زہر مانیں تلاں جار ء جی کن
 مہر ء لوزاں چوں اکھر قرآنی
 چے آں ڈکھے کہ داں دیر مانی
 ایذا ہر چیز لحظہ ء دمانی
 شف گزی کوشتی زندگانی

ہماں مے زیندء مر جانیں

گوشنت آں لال ناراضیں گوشنت سردار رنجائیں
 مرکائی روغ لوٹی ، نہوری نندغی لوٹیت
 ہے کوہانی پچاریں ہے کوہانی گزرانیں
 گوشنت نازک تیں کہنی ، آں نر میں شہ گلاں پلاں
 پہ ڈساں گیمری ٹونکاں ، آں گنگیں بندگی لوٹیت
 ہے آں کافرے ضدیں ، ہے مے وخت فرمانیں
 گشت ار لال رنجابی ، تہ کوہ ء دشت بیراں بنت
 وطن تہ چنی ایں یارء درینی رنگی لوٹیت
 کناں چے وڑتے بانگھ ء ، کناں چے بیگھ حیرانیں
 گشت سڑدار زورائیں ، آں واجہ ایں سر ء مال ء
 نزوریں دین چیں چیزے ، آں موڑیں زندگی لوٹیت
 گرانت زندگی مرچاں ، گلے ایمان اڑانیں
 گوشنت سڑدار وڑانی ، نواں رنجائیں لال ء
 وفا زہرے کُشی تونڑیں سچاراں تنگنی لوٹیت
 کئی نام ء زیند نامینتئیں کئی نام ء زیند ہر جانیں
 بلے موتی ، ہماں نیلم ، ہماں مے زیند مر جانیں

دل دلیلانی

دل دلیلانی چیں گورے گارے
 وٹراں کارے موسماں کونجی
 تافن ءے ساڑتیں تلاں ، جوریں
 پل رُدت بیدہاں خیالانی
 مونج زیرنت گورے وطن یاریں
 چنڈے شوشیت یار ء کانہالی
 زرد لوٹیت زیند ء پراماں
 زیند لوٹیت زردے وش حالی
 اے ہمے جاور انت گر ء دارے
 مئے سما یے دل ء نگاہانی

مازانتہ

ما زانتہ منزلوں دو گامیں
 نواں شانده ریشمیں دستانی
 بیلی شوقانی رہے سوہاں دات
 یا گوزوریں دل ء ٹیکے بیت
 گنداں مہراں لڈتہ گوارو خیں
 اللہ شینکے نہ جڑے بشاماں
 نی نئے شاری پلوے سرسا کنت
 نی نئے جیذاں بیر کے کندو خیں
 ما گوں چھگی انگلاں تیلانکاں
 بڑ تو آندی کتہ شنزو خیں
 چونیں وٹیں ساعتے بامانی
 بیا دستاں تھی برے بڑزاریں
 نواں کندیت بیر کے رنجوریں
 نواں گنگین یے پدا گالاتیت

خیال تانگوروانیں مرچی

خیال تانگوروانیں مرچی

ناں جو پئے مہرانی

کیلغے نال گلیں وفاء

دوارے جیذاں نہ بیر کے انت

نال زیرے انت

نال شاندا بندے

خیال تانگوروانیں مرچی

یقین گمانیں

گمان یقینانی بامساراں چوں سُرخروایں

وفادروغیں

سچا رسولی سراملامانی آبروایں

خیال تانگوروانیں مرچی

آں دست پٹانی دل سرایں

آں رکت ازلاشہ مہروان انت

آں ٹونک سازاں شہ نرم و شیں

میں کل بناایں

آں چمّ بلو خیں، آں دیم ماہیں

مئی روجا رو خنت

خیال تا نگوروانیں مرچی

اے دل ہمائیں ہماں جگریں

ہمائیں منزل

ہماں وساک ایں

تئی نرم گا میں غمانی مونجانی کاروانء

ناں ڈین سر بیت

ناں نور سہڑنت

خیال تا نگوروانیں مرچی

ناں سرزوالے

ناں زیدارے

ناں دل سپارے

ناں چاکری یے

ناں مولدی یے

آں زیغیں قصو حدیث، کہنیں

عذاب مرشٹاں دروغ با تگہء

خیال تا نگوروانیں مرچی

بقا، فناء، ہماں اصول انت

بقاتہ مہرانی سوزیں لہڑاں لڑغئے نام انت

بقاتہ مستانی سمونامء شلغء نام انت

بقا امیدئے کشغء نام انت

امیت قرنائی سوہوی ایں

امیت لکھانی زندگی ایں

دسمبر 1995

ڈیرہ غازیخان

اے دنیا چہ؟؟

اے دنیا چہ او

چہ ایسی مرادء مقصدیں باریں؟؟

خدا کئے انت؟

خدا پیدا کنو خ انت

یا کہ

وت پیدا ورے

کئے انت؟

مئے زیندء مولء مقصد چہ؟

کجا بنداتء

آسر، حیرتء وائے؟؟

ہے ساعت، ہے مونجیں!!

ہے وٹشی!!

تئی بشکندگ!!

تئی امبازگ!!

گراں نازیں خیالانی، آں و ابانی

کہ زیندء مقصدء ڈس انت؟؟

خدائی نشک

دنیا ئے گہیں رازنت

گہیں رازانی
 دُر موتی
 بلے شوہاز گے لوٹنت
 دلانی راستی لوٹنت
 نگاہِ ظاہریں جیزانی ساستاں
 شہ آندیمہ
 دلانی دیر پاندیں اکیویں
 کُنڈے
 خداوت بادشاہیں
 نشتغا
 سازو گرانی منتاں باریں
 گوشے گاریں

یکم نومبر 2003

ڈیرہ غازیخان

شاعری چے سیں؟

شاعری چے انت، فلسفہ چے سیں؟

مہر چے انت یادوستی چے سیں؟

لوزدولوزمال مئے گنج انت

مہرء اوتاک گلگلیں دوچم

آنہاں آباد بے اُمیکیں ودار

دوستیء امنء اُمیتء

اے ودارانی شہر چے کرزنت

اے مُرادانی شہر چے بوژنت

فلسفہ زیندء مہر، لالیں مراد

مہر زء مراد مر وارید

مُدتاں شہ دلانی در بندنت

دید گانی ناں بام آسائیت

ڈیہہ ءِ راہِ اشته

یار! زور اور ءِ در ءِ سجدہ
 مئے نہ رسمیں ناں دود کو ہانی
 ماگنو خیں یا ڈیہہ ءِ راہِ اشته

عطا شاد

زندگی مہرے شلغے نرگیس سازانی بے مٹیں توار

زندگی زیندے تہار ماہیں شفانی بامسار

زندگی لوزانی سینگارغ

زبادانی کشار

زندگی و شبوئے و شبوئے ابدمانی

ملار

آں زیندے چے؟؟

حشکیں تلارانی دلاں زینشاں

مہ کنت

آں زیندے چے؟؟

دوریں دلاں درماں مہ کنت

آں زیندے چے؟؟

گیمر تگیں، رنجینتگیں، زہریں تلاں

وشاں مہ کنت

آں زیندے چے؟؟

گنگیں گواتاں زیری تام یے مہ دات

موت اوست ۽ شیر گیس ڈس ۽ یقین ۽
گیمرگ

موت سازانی توار ۽

دم برگ

موت، مارشت ۽ شہ و شبو ۽

زننگ

موت، لوز ۽ کاروان ۽ نرم نما

اوشنگ

توزیندگ ۽

عشق ۽ وفاء دفتر ارا

توزندگ ۽

ڈیہہ ۽ گواتاں زیر ارا

توزندگ ۽

بولان ۽ سنگیں سینغا

توزیندگ ۽

دو ذانہ بی

مہراں فناہ

لوزاں فناہ

توزیندگ ۽ توزیندگ ۽

تئی زیند مہرانی عطا
 تئی زیند لوزانی عطا
 تئی زیند کیفانی عطا
 تو زیند گئے
 گنجیں زرے دیریں پراہیں ڈوبرا

20 فروری 1997

کراچی

ہماں تئی یارانی بے دری سئیں

ہماں تئی یارانی بے دری سئیں
 ہماں تئی یارانی پڑوری سئیں
 ہمائیں موسم تئی واز گڑدے
 ہماں ودارانی بڑگی سئیں
 ہماں تئی شار ء درین سوزیں
 ہماں سولبخ ء عاجزی سئیں
 ہماں مئے شوقانی دشت تنن ایس
 ہماں تئی زلفانی سانوڑی سئیں
 ہماں تئی رکانی شیرگی سئیں
 ہمائیں زوراوڑے خدائی
 ہماں مئے لاچاریں بندگی سئیں
 ہماں ملامانی سنگ ڈوکنت
 ہماں تئی چمّ انت اُمیت بائیں
 ہماں مئے ہیلانی بارغی سئیں

20 مارچ 1998

(تونسہ)

مناں چہیے گُشغنی غیں

مناں چہیے گُشغنی غیں

میں بچ!!

گوں تو

مناں ٹونکے کنغنی غیں

مزن باتے

داں استاراں رساتے تو

مزن باتے

نہ زانے تو

کسانے تو

تئی بالادیں

وٹی لوغاشہ زرخیں گلو دیہی

سکول ۽ کالج ۽ لیوے کساں پاندریں

زمیں

تئی پُریں دنیااں

ترادوسے

بزاں دہ پانزدہ، سی، چل

وتی ڈولیں

برادر گون بنت، وٹشیں تِلاں

پہ کندغاں لیواں

بزاں

ڈکھاں گریوے ایکواندے تو ویچارے

بکوانت؟

تہہ دلیں ورنہ

بکوانت؟

سنگتیں ناڑی

وتی ٹپاں شہ ڈیہہ ء شیر دے

گیزی

تئی مونجانی سراکندی

نہ نندی پتراں کسے گریویناں

نیارنت موتکاں

وشیں، دراہیں دل

نہ ونت انڑزی

خماریں چم

تئی سنگت تئی متاع ء دژمن انت

بریں شریدارنت

گہیں وختء

تو ورنایے

ناں وختء قیمتء زانئے

ناں سالاں لیکو ادارئے

بزاں

لگاں

برو یکے چُشیں اڑ بنگء لاچارے

گوانکء

پاد موڑے کنت

پہ دیبی مزلاں

لانگو کتغیں کنڈغاں اڑ بیت

پہ باے

گو ستغیں سیاہیں شفاں ڈیڑھاں مزن داریت

پہ زنیڈے

کدہاں زہرانی، جورانی

وزن داریت

کتگلیں ٹونکےء جلی

میاراں سرپدے

اڑبی

تئی وختء، تئی متاعء گہترین روشنئے

بہایے دات

بلے سنگت ضروری آنت

ہمنکر سرپدی لوٹیت

28 جنوری 1999

ڈیرہ غازیخان

گل و وطن

اے چیں تہارے اے چیں ملارے گلاب ڈیہا گل ءے وطن ءے
 گُش ءے کہ ڈیزوانی جاد شنگنت گلاب ڈیہا گل ءے وطن ءے
 مئے راجے دانا ، مئے راہ ءے در بر ترا سما بی ترا خبر بی
 اے کئی گناہے حساب بیغیں گلاب ڈیہا گل ءے وطن ءے
 ما زیند گوازیمنتہ انتظارا ، آں کئیت مرچی گُشیت پادا
 خمار گامانی روش راجیں گلاب ڈیہا گل ءے وطن ءے
 مئے چیں عملیں ، مئے چے ہنریں ، نہ مہر لوزے نہ مہر کارے
 عذاب کِشٹنیں ازار زڑتیں گلاب ڈیہا گل ءے وطن ءے
 دل ءے ازارانی حال گوننت اے ساہے نرمیں سرور ءے سازاں
 گُش ءے کہ مونجاں دھریں چاپیں، گلاب ڈیہا گل ءے وطن ءے
 چُشیں دعایے چُشیں سیلے ، دل ءے دلیلانی راز داراں
 شراب شامانی بام باتیں گلاب ڈیہا گل ءے وطن ءے

ہماں دل تہاری

ہماں بام سُہریں

ہماں دل تہاری

ہماں شاندا کوریں

ہماں عاجزیں چمّ

اے موسم پہ مہرے شلوخاں عداونت

کدیں آزماناں درینے جلاشکیت

سوالی دراڑیں ودارے دعانت

قرارے کدیں گنج بشکوخ بشکیت

دلے دل گر غئے ناں ہیلے سیلے

نواں دیدغانی رگامے گواریت

اُمیتے پوادے نواں سوڑ چریت

14 / اکتوبر 1999

ڈیرہ غازیخان

دل ۽ کعبہ سلامت بات

مٺس دل لوٺي
 من کچھ ۽ چرٽيننا،
 روشے ۽ کہ مٺس پير کا اشتہ
 گوں ميرى بانڊواں
 دل ساڙتیں مجلس سٺيننا
 گفتينناں پيرا
 بقائے راز چے ايس؟؟
 سسي ۽ عشق ايس نميرائين
 يا هوتاني مڙا هداري؟
 بلوچي سيستانين
 جنده چڪاني کُشگ قصو؟
 مٺي دل لوٺي
 من ڏولے کر بلانا مينتئين گنداواہ
 کہ اودا
 باري ۽ دانا بڙين کستے
 نذر بيتاں
 مٺي وٽئين شاعري
 نرمين دڙو شم زيمرء

عشقِ

گہیں مڑدانی ورنائی
مئی عزت میں زوان، ہر شے دفن بیتہ
مئی دل لوٹی

من سیوی بوڑاں زڑتیں جتیں

بل چاکری سٹکیں

میں وخت چاکرانی

کوٹ، میری

بڑبالادیں کلاتانی

ہوس

بیخ بن سٹکیں

میں لوٹی

میں دل لوٹی

سلامت بات

بلوچانی وطن شاغیں

قرآنیں ڈیہہ

دل کعبہ سلامت بات

امان لوٹاں

منی خیال ات تو سر خرو بے

گلاب لڈنت

سر و ذو جنت

ز بادءِ مسکانی و شین بو آں

گوات شنزیت ء

بام کندیت

منی خیال ات تو سر خرو بے

میں لال ءے رگاں دعائے گیمر تگلیں ہنرے

اغدے نو بیت

دل گنو بیت

ملو کیں، دیوا تگلیں سچاریں

شہ قہر و ندیں دراں

رہی بنت

منی خیال ات تو سر خرو بے

بلے تئی چکاں تنی سمانیں

کہ ماہرکانی دلانی نوریں

یقین با میں

گمان مونجاڑویں دلانی

ملوریں شامیں

منی خیال آت تو سر خرو بے
بلے تئی چکّاں تنی یقین نسین

خدا اخلاقیں

خدا رزاقیں

خدا احدیں

خدا صمدیں

خدا غفاریں

خدا استاریں

منی خیال آت تو سر خرو بے

بلے نہ زانتوں

دلیل ۽ رکّاں

تہ دانی جبرے سیاہیں دستانی

زہر ۽ تائیں

مئی روح غلامیں

منی خیال آت تو سر خرو بے

بلے نہ زانتوں

من وت غلاماں

مئی چند ڈوہانی زیر باریں

من قہراں مہرانی نام داتہ

مئیں عاشقی این تہ

بس ہو سیں

شفاں تہاراں گُشاں

کہ روشیں
 برہنگی میں لباس پوشیں
 میں بے ترانی
 میں سیتانیں
 میں بے نصیوی
 میں راہ روا جیں
 میں نارسائی
 میں پاغ تا جیں
 من نادرہاں
 منی خدا یا!!
 تنی بشک لوٹاں
 امان لوٹاں
 منی خدا یا
 منی خدا یا

دلانی مزل

اے راستیں کہ
 دلانی راہاں
 ناں جو فوآنی
 گرانیں کوہے
 ناں، ترسی دشتے
 زرے ناں کستی
 دلانی راہانی، نشک چیدگ
 وفاء مہریں
 دلانی مزل
 سرے گواچی

حدیث

(ترجمہ)

بے ہیزگیں ، دانا گشت
 کنداں گوں میر ء چاکراں
 سڑدار سرافیں گہیں
 ننداں گوں عالم عاقلاں

رومی

(ترجمہ)

من کہ سرمستاں گنوخان
 چے کناں
 "دختِ رز" بیکانی باندی میتغاں
 دیری
 عدنء چڑغاں
 جی ہماں کیفانی کیفی لذتاں
 من تنی بامء گواتی لڈغاں

شوانک ء بدھا

(ترجمہ)

شوانک:

من مال دُشتہ
 نغن دے پکوں
 مئیں چلا جب مینا آس روخیں
 دفع مہریں
 نی آزمانے سرے گواریت بل گواریت

بدھا:

مناں گدڑیں نہ شیر کا کے
 گوات
 مئیں لوغ، بان، ماڑی
 مئیں آس سردیں شہ مُد میداں
 نی آزمانے سرے گواریت بل گواریت

شوانک:

میں جیڈ شائیں
 پراہ درازیں
 میں گوخ، کارتخ مال
 بازیں
 میں بخت دو دیم بیت زائیت
 نی آزمانے سرے گواریت بل گواریت

بدھا:

مناں نہ کارتخ، گوخ مالے
 پراہیں جیڈے نہ باغ دشتے
 من بچ نہ داراں میں دست واندریں
 مناں نہ تر سے
 نی آزمانے سرے گواریت بل گواریت

شوانک:

مُراد زیندے
 میں لوغ بانک
 عداو، ویلاں
 شفاں، تہاراں
 دلء گنڑیانی رازداریں
 منی گراں
 نی آزمانے سرے گواریت، بل گواریت

بدھا:

من روحء براں تر ہو خلیں آہو
یہ عمرے لاؤکتہ
سچاریں
ملور شامانی بام یاریں
نی آزمانے سرے گواریت، بل گواریت۔

نومبر / 2004ء

ڈیرہ غازیخان

سو جلا

تئی ڈیوآء اے نر میں سو جلا اش کو منانیں

لال،

میں بیچی؟؟؟

ہماں زیتاں چراغے آس تو سینت ء پدا گوشتی

نی ڈیوآء آں و شیں سو جلا

تا نگوشتہ

میں گہتریں دانا

حق بکوانت؟

(ترجمہ)

حق بکوانت؟

دیریانزی

بگو!!!

گام دو

کوڑی ۽ کوڑی شلوخانی دفاجن، آخرا
آخراء دیمی جهان ۽ پورداراں بشک بل

ہائیل ۽ دستے دے

مئے و ابانی بہاچے ایس؟

نزورانی دعاچے ایس؟

شہ زیندے پد ریس روشاں، رواجاں دیر نندیں

نار سائیں

واہشانی بہا

چھڑوئیں ساڑتیں ساہ انت

نزورانی دعاچے ایس؟

گڈراں، حاجتاں، تُرساں شہ پاکیں

ایمیں وخت ۽

بزیں سایے گلیں مہر ۽

شرف ۽ موکلی لحظے

(مزیں لوٹ انت)

کہ زوراخ ۽ درا

مہر ۽ شرف ۽ ایمنی

لوٹ ۽

مزیں بہایے

(گشنت بس ساڑتیں ساہاں بہاماں ننیں)

شرف ڈیہہ ۽ درشکانی بزیں سایے

محبت ایمنیٰ ۽ نر مکیں پلے
 در چکانی ردغ ۽ پل ۽ کنغ پشستا
 جعفر سندیں مزیں پندے
 گرانیں مزلے، کست ۽ زرے
 لانگو کنغی غیں
 رواجان گوں مڑغی غیں
 دلے آجو کنغی غیں
 خدا یا! تو مناں ہا بیل ۽ دستے دے

خدا سنیگ ایس

زمین حُنبے

زرِ مِشتے

یا طوفانے

خدا سنیگیس

گواتانی زواں گنگیس

زِرانی چول خاموش آنت

تیاب ء دشت حیران آنت

میں پُریں شہر چُپیس

ٹونک پچارے

نہ اڑ بگاں

دلانی موجراں بندیں یہ طوفانے

گمان ء لیکواں گاریں یہ آشوبے

آں عدل ء غیر تاگیریں زمین جُنب ء

گواتانی

زِرانی

شہر، دشتانی

سری بندیں

دلانی فیصلہ چے بی؟

گماں چوں اِسرنت باریں؟
 یا عدل ء بارگیں شاہیم چوں لُدی
 خدا سنیگیں
 مئیں وخت ء، باری ء زانو گرے سنیگیں
 ملنگانی سروغانے، یا مستانی سرے سنیگیں
 گنوخیں سسی یے، انڈزی شلوخیں سیمگ یے سنیگیں
 خدائی قصواں
 وت آزمانانی
 دلانی تل تلوخاں نشتگیں جہلی خدا سنیگیں
 خدا سنیگیں
 خدا سنیگیں

ساقی تئی دود رسماں ساقی ترا سلا میں
 جاہے تئی چول دریا جاہے گماں حرام میں
 زی شائتلاں شلتہ ، رازانی راز گوشتہ
 عیشانی بام آسر سوزے شکینیں شامیں
 میرانی زور مستی مرض ء علاج چوں بی
 مئے ترس بے امیک این ، آل خاہش ء غلامیں
 ملا تئی وعظ چشمماں ، پر ما دروہ نہ ٹھاہیت
 کیفانی پورداروں مار عاشقی ملا میں
 زانتاں شہ گنج مانیں ہے حرف بہر بیتیں
 کسے عاشقی نہ زانیت ، کسی عشق نا تمامیں

ہے لکھ ہزاریں

من و ابانی بیساں، خیالاں دلیلاں
گلیں بانکء

درد فاوشتاتہ

فقیری گوانکے جتہ چوش گوشتہ

تئی مستاں، گنو خاں، ملنگاں

تئی مجنوں

مناں مرشی مہرے وتی صورتے چوشیں بہرے عطا کن

کہ روحء

تہاریں پوادانی سابست بل روزنا بنت

تئی عشقء زرا

کوڑیء دل رشو خیں ہوسء

نشاں رنگ

کل شود جا بنت

میں چم لا تما بنت

نفع سیت سیماں گوزاں روشےء

وازر گڑدے

مہ خناں

ہے بانڈواں چراں

گوانکاں مہ جنناں
 مئیں شاعر مئیں امسر مئیں مجنوں شلو خیں
 شہ عمرے زِرغاں
 تئی بالادلائیں
 گہیں، ہسی ایں سر
 وتی ڈوبرے باغ
 زُلفانی بیڑا
 وتی زان سراں داشتیں
 زیت گا میں
 کلوریں، گلےیں ساعت
 لُحظ، پھرے
 نمیراں کتیں
 سرخروزندگانی
 مئیں شاعر مئیں امسر مئیں مجنوں شلو خیں
 شہ عمرے زِرغاں
 تئی چٹانی کیفاں
 وتی صورتے عکس، گوناف دیتیں
 تئی شو قانی بے دروریں بال
 زُر تیں
 شہ ہستے غماں، وزتاں سرگوستیں

بلے میں گنوخیں، میں مستان میں مجنوں

اے چوں بی

تو ڈیہہ

یا حانی گلیناں

دیئے چا کرانی بدیں دست واکا

مریداں بے

واز گڑدے مہ خنئے

وتی بودناں

چرے و لرمہ جنئے

اے شاہیم داراں کدی راج زانتہ؟

ازلء شذیخیں وفادار کئی بنت؟

پہ نفسء غلاماں شرف مہرچے ایں؟

تئی دشتانی چے بی

زیرانی، پوادانی

کوہانی چے بی

گلیں موسمانی بہارانی چے بی

تئی کہنیں کتگیں زیارانی چے بی

میں اسر میں شاعر میں مجنوں شلوخیں

اے نفتیں جدائی

یا مونجانی لہمیں لوارانی لائنبو

رواجانی برزیل، قہرے خدائی
 شہ پراں زدگیں پری، کوچ سبسی
 شہ ذونکاں، نہیلیں مئے برانی آہو
 تئی عشق ۽ متاع

زیند موت ۽ شریخ انت

اے چوں بی گنوخیں

کہ من بے وفا باں

یا تو بے وفابے

وفائے ہمے جیذا آباد اتنت

ہمے عشق لکھ انت

ہمے لکھ ہزار انت

ہے عشق لکھ انت

گر اناز، جانی، میں سمو، میں ماہنو
تو لکھاں گُشغے

تئی ہر ٹونک چشماں

بلے میں گنو خیں

خدائی زمینا گشی کئے کہ میں ایں

نہ اے دشت تئی نہیں

نہ اے کوہ منی نہیں

زرانی تیا بانی واجہ خدائیں

خدا مہرواں، خالقیں، بے ریائیں

خدا سنگتیں

زانیکاریں مڑانی

خدا سنگتیں ازم کاریں سرانی

شہ مئے کاروانء گہیں کارواں چنکر پیشادہ گوستہ

شہ مئے کاروانء گہیں کارواں بازرن دادہ کایاں

زمینء سرانشک مان انت ابدیں

مئے چیدغ اصیلیں

مئے مہرانی قصومئے تخلیق مان انت
 زمینء سراحا کمی این خلاقء
 تئی تخلیق چے این؟
 مئیں تخلیق چے این؟
 بدیں کست کینگ مئے جوہر ہنریں
 تئی ماتی زواں بزتریں تئی سری این
 مئیں دستء ہنر ریش، پانغیں
 مئیں ویس این
 تئی قولء سخن یارا انجیل وید این
 ہمے سنگرنتء ہمے زحم تیرنت
 ہمے اولی آخری دست گیرنت
 گراناز، حانی، مئیں سمو، مئیں ماہنو
 شہ عمرے زرغال
 من کشتنیں درہکے
 گلے زیبداریں
 یا کنٹخ چتین انت
 تئی چکانی راہئے
 یالوزے نوشتہ کتیں بڑزبا میں
 بلے مئیں گنو خیں
 مئیں حانی، مئیں سمو

من چوں بے ہنراں
 من چوں بے کملاں
 درشکال، گلاباں کشتغانہ زاناں
 دلے رستریں
 نیکیں کاراں بلد نئیں
 میں لوزانی ہر دفترے ناتما میں
 (کہ میں عشق خا میں)
 گرانا ز، حانی، میں سمو، میں ماہنو
 ہماں ڈیہہ گشتے تو، ملوکانی ڈیہہ ایں
 گہیں مست ڈیہہ ایں
 مریدان ڈیہہ ایں
 دروغیں میں حانی
 میں سمو گنو خیں
 اے ڈیہہ چا کرانی یا ڈنگانی ڈیہہ ایں
 وطن ہشت دہ زور واراں پلٹتہ
 پلٹتہ شو تکہ
 اغدہ شو شکنت
 خدا کنت مو اچوں
 مے پد رتیج بہابی
 مے لالیں وطن انت نہادی مروشاں

وطن ۽ مزن مرثی شاہیم داراں

میں حانی میں سمو، گر اناز، ماہنو

مے کوہانی کہنی

آں شاتل شلو خیں

مے جیزانی آہو

آں ایماں شمو شیں

وفاء گواہ

شاہدانت زیند موت ۽

من مرک ۽ گماں

قصوے تو زوال ۽

پورن بھکشو (مکالمہ)

(ترجمہ)

پورن:

بھکشو: مناں نیکیں صلاحے دے

گوتم:

کجا باریں، روئے تاگلو پدا پورن

پورن:

میں دل لوٹی، دے سونا پنتے، ڈیہا ولرے داتیں۔

گوتم:

بلے آہندے مڑدم ظالماں کسے ترازائے مدا

روح ءمہ آزاریت

پورن:

ہے زاناں

آں مڑدم باز جو انیں ننت، مناں بدگشتخ ءزاه داتغنت،

حیرنت، ناں دستے میں سرا کسی کڑوبیتہ۔

ناں کس ءدات تیلانکے

گوتم:

اغہ دستے کڑوبیتہ؟؟

پورن:

ہے زاناں
آں مڑدم باز جو آئیں ننت، شہ سنگانی جنغار کتیش
پاریز تیش، سائیں! آں مڑدم باز نیکیں ننت

گو تم:

تراا مردماں سنگ اش جتغنت
چون بی پورن؟

پورن:

ہے زاناں
آں مڑدم باز جو آئیں ننت، مناں لٹ اش نہ داتیش
باز اشرف انت

گو تم:

تراا مردماں لٹ دہ جتغنت، پے کن ءے باریں؟

پورن:

ہے زاناں مناں گوں زحم کاٹاراں جتہ نہ بُراتہ ایشاں
خدا ترس انت، گہیں مڑدنت

گو تم:

تراز حماں گوں ایشاں گڈتہ پورن، پدا پے شئے؟

پورن:

ہے زاناں
آں مڑدم باز جو آئیں ننت۔ ہے لکھ انت
کہ ساہے تو روے دا تیش

گو تم:

ترا ار مڑدماں کُشتہ؟؟؟

پورن:

من منّت و ارباں سائیں
میں روح آزات بی شہ کوڑیء جیلء
اے دنیا فانی انت آخر مناں ہر بامرغی غت

بدھا:

ہے بدھ مت۔ ہے دگ انت۔ ہے مئے منزل انت پورن
گہیں بھکشو، گہیں سادھو، تو سو بینے تو سو بینے

مہرانی ڈکالے کیفیت

شلا	کانگاں	چٹانی
موا	دلے تئی	شندیں
کفیت	ڈکالے	مہرانی
گیمرنت	آہو	جیزانی
رؤنت	وٹن کلاں	شاتل
زرے	سوریں	ناڑی
چریت	کرے	زیلاں
بیت	ویران	شوقی
بشکندگے	زری	گیزی
نویش	نر میں	سنگیں
بنت	حون	بامانی
رؤنت	درباراں	دانا
حاکماں	بنت	چٹکیں
دلاں	جیراں	شاعر
نوی	سوزاں	حشکیں
رُدی	پلے	نہ
بی	بانورے	نہ

لوزانی بزانت

ہما آنی نام ء:

فریادے	دانہے:
مینگ ء قسے	بوڑی:
سوچک (آس ء)	شوش:
غم، اندوہ، پریشانی	وڑت:
چہ اودا، شہ اوذا	شوزا:
فریب، دھوکہ، دُروہگ	دُروہ:
ہنر مند، ماہر، زانتکار	وستاز:
اشارہ	شانند:

نا استاری ہیلے:

اُمید	ہیل:
نصیب، بخت، قسمت	مخسوم:
وت زان آنت	وڑانت:

ملوکیں دوری:

دور: دور، تکلیف، درد

ہور ماتو: ہوری بلگ (سُہریں مخملی ساہدارے کہ ہور اپد در کیت)

دلڑی: دل

جنہور: بوڈ، صلاحیت، جوہر

نابا: ہورے یک شلا گوارگ

دھیرو: سہارا، آسرا

نیتاف: میٹاپ، سرسبز

ڈگار: زمین

کھوڑی: مچ کنگ، سرماں چک ایر کنگ

شے: شے

گروں بیرا:

مڈ: مڈ

پسل: کشار، فصل

مہرانی ہمرنگیں شلی:

سبیل: سبب، سوّب

ساکھ: اعتبار، بھروسہ

ساگی: ہماں، ہماں کہنیں

وَلَر: مانترگ، پرترگ

اربت: حیران بوءگ، اجکّہ

رہنخ: کوہے سر، کوہے بُرزی بہر

ولی: اولی، پیشی

سابست: کوہانی تہا ہماں جاہ کہ مدام ساہگ بہ بیت

ول: پیچ، تاب

شکانی گلیں ڈیوا:

یہ: یک

پونخ: کماہگ (چو کہ مدرک یا مورگء

دیریں زریں: دراجیں پلوے، دیریں منزل

حلخ: اوشتگ

ویچار: فکر

کنے: کسیت

ناں اقرائے:

شاندا: اشارہ

گُزی: گوزی، گوزیت

شواد: شپاد (کوش پادامہ بیت)

بانگہ: باندا

جالغ: جلگ، دارگ، ساسارگ

ہونگارغ: نارینگ

دوروخ: نادُراہ، بیمار

گچ: تج، درچکانی نوکیں تاک کہ چہ ٹال

بلے مازیندر نامینتہ:

کولر: گٹ، ہماں جاہ کہ راہء در بیت

مُژ: مُج، گُبار

سوباں: اتفاق، ناگہاں

لامب: لمب، شاح، ٹال

چٹ: پِٹ

مُد: مُدّت

گوزور: نزور، کمزور

گیورغ: جتانیء گ

ڈیہڑی: ڈیہی (رواجی شاعریءِ صنفی)

نیر: آس

انسائے نصیب:

وپار: واپار، کاروبار

ازار: آزار، تکلیف

کلوہ:

شری: شریک

ٹیک: تیکہ (تیکہ دینگ)، سہارا

بوڑی: تپنگ، توپک

ار: اگر، اغہ، اگس

زمنشان: چشمگ، چہ زمینءِ آپ در آہگ

نیل: ہتکڑی، دسکڑی، (دستے بندگے کڑی)

توڑیں: تری، توری، اگس چہ

نوال: نباں

بیاکہ:

تھی: دگہ برے، دو بر
 سانوڑ: بٹام (ہورے موسم)
 وڑدینگ: پردینگ

امید کجا ایں:

جھار: رم، رُمب، مٹی
 ابدیں: چیریں
 وید: ہندو مذہب کے کتاب

شالا تئی چم مونت:

مونت: (مہ و نت)، مہ بنت
 بھاگ وند: بختاور، مال دار، نصیب والا
 پاپچیں: پچیں، کھلا، چڑا
 گلو: در، دروازگ
 مزیں: مزیں
 سودگ: گوز کنگ، آپے تو کازیزے شوہاز کنگ، گہرائی معلوم کنگ
 چیترا: بہار گاہ

شوشگ: سوچک

چے برا: پرچا، چیا

وڈ: وت

فرار:

حکغ: اوشتگ

نگوشغ: اش کنگ، گوشدارگ

انٹ: استنت۔

ٹہہ جیتغاں: ٹہتگاں، جوڑ بوتگاں، ٹہہ جیتغاں

گڑگ: تراشگ، جوڑینگ

پچار تریں: پچار بیس

اوڈا: اودا

ارشنا: اگس شتا

بابا بزنجو:

ہر کہ: ہر قدر، ہمنکر

نراس: موج، پریشانی

جڑ: گد، چُچ

لیر لیر: ریڑریڑ

سِل: کُلّیں جہاں، مخلوق

اوڈھر: پردہ

جُڑسا: ساہیل۔ سا

سہنج: سنگ، سہگ

ویر: تاوان، نقصان

ودار:

گنڑیں: خیال

جھڑی: جُڑ، جمبر

پٹنج: جمبرانی بُرگ

اٹنج: باردنیگ، پورگ

بیار مہرانی نغرہیں دستاں:

اوچیرا: جمبرانی بُرگ ء آسمان ءے سپایگ

پَر: بانزل

آن کیلیں: ہماں کہ کچ ء کئیل ء میت

آن کچیں: ہماں کہ کچ مہ بیت

بے اُمیک: بے حد ء حساب

وارے آہنج: پیلوئی ءگ، سرجم بیگ

شالاکس سئی موات:

اُسارغ: چست کنگ، بُرز آرگ

آنڈیں: وہدیکہ

شہ: چہ، اژ، از، ژا

ہلتہ: ہلتہ، شنگ اتگ، جبرے پاشک بیءگ

وہ: زہر

ڈینزیں: جاتیگ

تاسادے:

تاسادے: افریقہ ئے یک قبیلہء

دلیخیں: باز کہنیں

آمر: مزین وخت

چھڑو: ہنچائیں، صرف

پشومانی:

باذاں: دوست، ناداں، محبوب

اغده: دوبرا

مے مرادانی منزل:

دانی: داں ہٹی، تنیگہ

بکو: پہ کو، پہ کجا، کجا

مُرادے کارواں و پتہ:

پچار: قصو، خاصیں چیزے بابت گپ رپ

نڑ: کلم (سازے یک قسمے)

زیل: بارگیں توار، موسیقی ء بارگیں توار

زاں کار: زانکار

زیند بارے توئے:

دُرغ: دُر و ہگ، دھوکہ دیگ

باند: قیدی

وئی: حون بہائے صورت ء سانگ دنیگ

بُول: پُلو

تاویت: جوک۔ گوزے ہارے ء قسمے

ہورگ: ہورک، خالی

شلا: شالا

کافی: وش روان، کبک رپتار
نیں شف: نیم شپ، نیم شب

زانتکارے گوشیت:

سر رشغ: سر رچگ

ژل: دل

رؤ: جُزگ، برابریں جُزگ، رؤگ

بانکر: ہمباز، امباز کنگ

دیز: دید، چم

جمجلیس: مزین آس، مچنگیس آس

مرگھٹ: مردگانی سوچگئے جاہ

پھرغ: ہوپئے شنگ بوءگ۔ پڑوکیں نادراہی

خواجہ فرید:

دھیراں: داں دیراں، مزینیں مُدّتے

عشق ۽ مندر دل ۽:

تنسو: تنگ، تسو
 زوم: باز فخر، پهر بندگ
 جز: بڙگ، سکیں غریبیں مردم
 واجا: ڈولا، وڙا، پیا

شف گزری کوشتیث:

پھیر: واتر کنگ
 ولدی: واتر کنگ
 زلیں: مز نیں
 تل: گونڈیں وهد
 اکھر: لبر

ہماں مئے زیند مر جانیں:

مرکہ: میٹر
 نہور: افغانانی میٹرے قسمے
 کہنی: کونتر، کپودر
 موژیں: موجیں
 سچار: راست گشوکیں مردم

دل دلیلانی:

تافینغ: تاپینگ

چُنڈے: پلوے، نیمگے

کانہالی: لیگار، لگت مالی، بد حالی

مازانتہ:

انگل: گر، چکے ضد

بُرتو: تو بُرتگ

خیال تانگوروائیں مرشی:

بُن: بُن، چیر، جہل

وساک: بیٹک، مہمانانی جاگہ

دل سپار: دل دیوک، مہروان

مرشاں: مروچاں، مرچاں

لہسٹ: کورے ہار، کورے طوفان

لُرخ: آپے کپگ، رُوگ

شاعری چے ایں:
بوژغ: بوجگ

عطاشاد:

دوذا: داں ہودا، داں ہمودا، داں ہماں وختء

مناں چجے گشعنی غیں:

تہدل: ہماں کہ دلے تہابہ بیت، سک دوستیں

ناڑی: نل جنوک (نلی) کلم جنوک (کلمی)

گریویں: دو میگے، در آمدانی

لیکو: حساب

اڑبنگ: سیتء تاوانے نہ چاروکیں مردم

پاموڑ: چکء پد، چکت جنگ

ہماں دل تہاری:

دل گرغ: ایکیم، دل ۽ ایکیم، ترسلا

دائکو: داں کجا، داں آل وختا

تلفشغ: گوں نزوریں گاماں روگ

دل ۽ کعبہ سلامت بات:

بانڈو: کھنڈرات، ہماں ہند کہ مردماں یلہ داتگ

پیرا: ہیرتیں تفصیلی حال

بوڑ: برف، برپ

بیخ: بیہ، بنیاد

شاغ: گوانزگ

امان لوٹاں:

وئغ: جنگ (سروزیادگہ سازے ۽ جنگ)

نو: نوخ، نوک

قہر دندیں: زور اکیں، ظالمیں

رہی: خیرات زیرگ ۽ روگ

جو فو: جوپ، لالچ

حدیث:

بے ہیزغ: بے کاریں، ناہودگ
سراف: سریال، سروک

رومی:

دختِ رز: انگورے شراب

شوانک و بدھا:

گزر: ضرورت

مُدْمیدال: چہ مز نیل مُدتےء

واند: فارغ

سوجلا:

سوجلا: روشنی، رُژن

حق بکواسیں:

نزی: نزیخ، نزدیک
بگو: بہ گوش، بہ گش

کوڑی: دنیا

پوردار: وام دار

مناں ہا بیلے دستے دے:

لحظ: دمانے

لانگوکنغ: گوزگ

خدا سیگ ایں:

تل تلواخاں: تل ء توک، توک ء تلالاں

ہے لکھ مُرادیں:

ہیس: ہیل، کیفیت

دل ر شو خیں: ہماں کہ دل ء دوست بہ بیت

شود جا: شودگ

واز گُرد: واز گنگ

کلور: نفیس، نازرک تب

لُحظ پہر: گونڈیں ساعتے

بودن: ہنکس، ڈیہہ، لوگ وطن

زیار: محنت

لامبو: شعلہ، آس ءے برانز

برزیل: گولیش، باز سارتیں گوات

نہیل: دلپروش

ذوق: شوق

ہے عشق لکھ انت:

مڑ: مردم

شو شنگ: بہانگ

موا: مبات

پورن بھکشو:

تاگو: کجا، کجا، کجا، کجا

ولر: چکر، تر تاب

کڑو: چست، بُرز کنگ

تورو: منّت، مہلت

مہرانی ڈکالے کفی:

زمنشاں: چمگ

چیتز: بہارے موسم، (ہندی ماہ چیت)

سانوڑ: بشام، (ہندی ماہ ساون)

(ہلاس)